

SLAPTOJI NACIŲ-SOVIETŲ SUTARTIS, 1939 M. RUGPJŪČIO 23 D.

LIETUVOS LIKIMĄ SPRENDĖ IR VĖLIAU

Sovietų Sąjungos diktatorius sveikina Vokietijos nacių užsienio reikalų ministrą Joachim von Ribbentrop, kai buvo pasirašytas slap-tasis protokolas pavergti Lietuvos, Latvijos ir Estijos valstybes.

V. PUTIN ĮSAKĖ ŠAUTI Į GRUZINUS

Londonas, rugpjūčio 18 d. Didžiosios Britanijos laikraštis *The Times*, remdamasis Pietų Osetijos gyventojos Mananos Diošvili pasakojimu, rašo, kad Rusijos premjeras Vladimiras Putinas įsakė šaudyti Gruzijos piliečius, kurie nesutiks palikti namų Pietų Osetijos kaimuose, rašo newsru.com.

M. Diošvili teko palikti namus Pietų Osetijos Kurtos kaime ir apsigyventi vaikų darželyje, bombardavimų metu išdužusiais langais.

Moters teigimu, kareiviai pareiškė jai ir jos šeimos nariams: „Putinas liepė arba nušauti (gruzinus), arba iškeldinti (iš Pietų Osetijos teritorijos). Pasak jos, kareiviai patarė prašyti amerikiečių pagalbos ir grasino visus iššaudyti, jei nesutiks išsikelti.

53 m. Manana Galigašvili teigė, kad su vyru išsikraustė iš namų, nes osetinų kareiviai grasino perrėžti jiems gerkles. Pasak moters, kareivai po kiek laiko grįžo ir padegė pastatą.

JAV KALTINA RUSIJĄ PAGROBIMU

Washington, DC, rugpjūčio 22 d. (ELTA). JAV gynybos ministerija rugpjūčio 21 d. pareikalavo, kad Rusija „tučtuojau grąžintų“ jos kariškių Gruzijos uoste Potyje pagrobtus amerikiečių karinius visureigius.

Kaip pranešė penktadienį Gruzijos interneto portalas *Civil.ge*, Pentagono atstovas spaudai Bryan Whitman pabrėžė, kad visureigiai yra Jungtinių Valstijų nuosavybė ir turi būti kuo greičiau grąžinti.

Pasak šaltinių Tbilisyje, omenyje turimi keturi kariniai visureigiai, dalyvavę Gruzijos ir JAV kariškių pratybose. Jie

Teherano konferencijoje J.V.Stalino ir F.Ruzvelto pokalbio įrašas. 1943 m. gruodžio 1, 15 val. 20 min.

Ruzveltas. Jungtinėse Valstijose gali iškilti klausimas dėl Pabaltijo respublikų įjungimo į Tarybų Sąjungą, ir aš manau, kad pasaulio visuomenės nuomonė pageidautų, kad kada nors ateityje koku nors būdu būtų pareikšta šių respublikų nuomonė šiuo klausimu. Todėl aš tikiuosi, kad maršalas Stalinas turės omenyje šį pageidavimą. Aš asmeniškai nė kiek neabejoju, kad šių šalių tautos balsuos už prisijungimą prie Tarybų Sąjungos taip pat vieningai, kaip 1940 metais.

Stalinas. Lietuva, Estija ir Latvija neturėjo autonomijos iki revoliucijos Rusijoje. Caras tada buvo Jungtinių Valstijų ir Anglijos sąjungininkas, ir niekas nekėlė klausimo dėl šių šalių iš-

ėjimo iš Rusijos sudėties. Kodėl šis klausimas keliamas dabar?

Ruzveltas. Reikalas tas, kad visuomenės nuomonė nežino istorijos. Aš norėčiau pakalbėti su maršalu Stalinu apie Jungtinių Valstijų vidaus reikalus. Ateinančiais metais Jungtinėse Valstijose vyks rinkimai. /.../

Jungtinėse Valstijose taip pat yra tam tikras skaičius lietuvių, latvių ir estų. Aš žinau, kad Lietuva, Latvija ir Estija ir praityje, ir visai neseniai įėjo į Tarybų Sąjungos sudėtį, ir, kai rusų armijos vėl įeis į šias respublikas, aš dėl to neimsiu kariauti su Tarybų Sąjunga. Tačiau visuomenės nuomonė gali pareikalauti surengti ten plebiscitą.

Stalinas. Dėl Lietuvos, Latvijos ir Estijos tautų valios išreiškimo, tai mes turėsime nemaža progų duoti šių respublikų tautoms pareikšti savo valią.

Ruzveltas. Man tai bus naudinga.

Stalinas. Tai, žinoma, nereikia, kad plebiscitas šiose respublikose turi vykti, dalyvaujant kokia nors forma tarptautinei kontrolei.

Ruzveltas. Žinoma ne. Būtų naudinga pareikšti atitinkamu momentu, kad savo laiku šiose respublikose įvyks rinkimai.

Stalinas. Žinoma, tai bus galima padaryti. Aš norėčiau žinoti, ar išspręstas galutinai klausimas apie išvykimą rytoj. /.../

Ruzveltas. Ar svarstysim Vokietijos padalinimo klausimą?

Stalinas. Neprieštarauju.

Pokalbis vyko per pertrauką tarp valstybių vadovų posėdžio pusryčių metu ir posėdžio prie apskrito stalo.

Sąjūdžio žinios, Nr. 28, 1988 m. rugpjūčio 23 d. Vertė Liudvika Pociūnienė.

GRUZIJOS PRIĖMIMAS Į NATO OFICIALIAI PRADĖTAS

Londonas, rugpjūčio 20 d. (LRT). Oficialus Gruzijos priėmimo į NATO procesas jau prasidėjo, iš dalies dėl Rusijos okupacijos, pareiškė David Miliband. Interviu *The Guardian* metu Tbilisyje, Didžiosios Britanijos užsienio reikalų sekretorius teigė, kad antradienį suformavus jungtinę komisiją, kuri sieks glaudesnių tarpusavio ryšių, Gruzijai jau duotas „maršruto į narystę žemėlapis“. Jis teigė, jog tai svarbus žingsnis, vykdamas balandį NATO vadovų susitikime išsakytus pažadus.

„Aš manau, kad oficialus procesas prasidėjo vakar, kai buvo įkurta NATO-Gruzijos komisija. Mes rimtai žiūrime į balandį vyriausybės vadovų išsakytus pažadus, – sakė D. Miliband. – Tai svarbus signalas.“

Rusija, rugpjūčio 22 d. tikino išvedusi karius iš Gruzijos, tačiau sako paliekanti 500 „taikdarių“, kurie patruliuos ir toliau nuo Pietų Osetijos pasienio. *LRT*

buvo paruošti išgabenti į JAV. Antradienį Počio uoste juos konfiskavo Rusijos kariškiai.

Rugpjūčio 21 d. per spaudos konferenciją Maskvoje Rusijos generalinio štabo viršininko pavaduotojas generolas Anatolij Nogovycyn nepanoro atsakyti į vieno iš žurnalistų klausimą apie visureigius. Jis pareiškė, kad Rusija turi rimtesnių problemų.

JAV demokratų partijos suvažiavimas vyksta Denver mieste, Colorado valstijoje, rugpjūčio 24, 25 ir 26 dienomis. Suvažiavime patvirtinamas kandidatas JAV prezidento tarnybai.

Respublikonų partijos suvažiavimas bus rugsėjo 1, 2, 3 ir 4 dienomis Minneapolis-Saint Paul mieste, Minnessotos valstijoje. Jame taip pat bus patvirtintas kandidatas prezidento pareigoms.

Jungtinių Amerikos Valstijų prezidento rinkimai bus lapkričio 4 d.

Žemėlapyje po gėdingo pakto pasirašymo juoda spalva pažymėti kraštai, kuriuos buvo leista užgrobti Sovietų Sąjungai.

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Prezidentas Valdas Adamkus rugpjūčio 21 d. viešai sukriatikavo Generalinę prokuratūrą, kad ši iki šiol nesugebėjo pateikti aiškių išvadų dėl Lietuvos saugumo karininko Vytauto Pociūno žūties aplinkybių. Pareiškime jis priminė, kad rugpjūčio 22 d. suėjo du metai, kai V. Pociūnas žuvo Baltarusijoje "mįslingomis aplinkybėmis". *ELTA* primena, kad pernai lapkritį Generalinė prokuratūra nustatė, kad Lietuvos konsulate Gardine dirbęs V. Pociūnas 2006 metų rugpjūčio 23-iają tarnybinės komandiruotės Breste metu žuvo per nelaimingą atsitikimą iškritęs per langą, ir ikiteisminį tyrimą nutraukė. Tačiau vėliau teismas panaikino tokį nutarimą ir Generalinė prokuratūra iš naujo ėmė tirti tragedijos aplinkybes.

Lietuvos prez. Valdas Adamkus telefonu aptarė situaciją Gruzijoje su Respublikonų partijos kandidatu į Jungtinių Valstijų prezidento postą John McCain. Prezidentas pabrėžė, kad šioje situacijoje buvo ir lieka svarbi JAV pozicija bei principinga ir aiški J. McCain nuomonė. V. Adamkaus teigimu, yra bandymų skaldyti Vakarų demokratijų poziciją Gruzijos klausimu, todėl šiandien kaip niekad svarbus transatlantinės bendrijos solidarumas ir efektyvi veikla.

ELTA primena, kad apie situaciją Gruzijoje V. Adamkus kalbėjosi ir su demokratų kandidatu į JAV prezidentus Barack Obama, kuris pabrėžė, kad vertina Lietuvos vaidmenį sprendžiant karinį konfliktą Pietų Kaukaze.

Lietuvos Vyriausybė patyliukais pritarė parlamentarės Iri nos Rozovos siūlymui leidimus nuolat gyventi Lietuvoje išduoti ir užsieniečiams, nelaikiusiems lietuvių kalbos ir Konstitucijos pagrindų egzaminų. Artimiausiu metu Lietuvoje gyvens daugybė žmonių, nemokančių nė žodžio lietuviškai ir nieko nenusimanančių apie Lietuvos Konstituciją.

Lietuvos laisvės lygos įkūrėjas Antanas Terleckas, trejus metus buvęs partijos Tvarka ir teisingumas gretose, apsisprendė palikti šią partiją. Tai jis patvirtino *Eltai*. "Pasiunčiau elektroninį laišką apie savo išstojimą, kadangi jau tris mėnesius, nuo birželio, "Laisvas laikraštis" pradėjo mane labai šmeižti. Partija manęs negynė, tai mane užgavo", - sakė jis. A. Terleckui nepriimtinas taip pat Tvarkos ir teisingumo bendradarbiavimas su kai kuriomis politinėmis jėgomis. "Partijos sąskrydžio dalyvių atvyko pasveikinti Viktoras Uspaskichas ir Irena Šiaulienė. Padariau išvadą, kad Tvarka ir teisingumas ruošiasi politinei sąjungai su šiomis partijomis. Man tai nepriimtina", - *Eltai* sakė A. Terleckas. Paklaustas apie savo ateities planus, buvęs disidentas sakė liksiąs nepartinis ir rašys prisiminimus.

Valstybės tarnybos departamento duomenimis, 2004 m. Lietuvoje dirbo 20,302 valstybės tarnautojai. Per 4 pastaruosius metus šis skaičius padidėjo daugiau nei 8 tūkst. Šiemet jau turime 28,974 valdininkus, išlaikomus už mokesčių mokėtojų pinigus. Šis kiekis dar augs. Liepos pradžioje valstybė buvo pasirošusi įdarbinti dar 2,784 tarnautojus. Tiek yra laisvų etatų, o iš jų - 661 savivaldybėse. Jei jau turime tiek mus administruojančiųjų, tai gal atitinkamai, tarkim, bent 8 tūkst., padidėjo ir šalies gyventojų skaičius? Lietuvoje klostosi keista situacija: gyventojų skaičius mažėja, o juos administruojančių valstybės tarnautojų vis daugėja. Daugėja taip, kad valstybė net nespėja rengti kvalifikuotų valdytojų. Tad valstybę valdo kas tik nori.

Seimo rinkimuose ši rudenį gali dalyvauti vos 20 nepartinių kandidatų, ir tik vos vienas kitas gali tikėtis parlamentaro mandato. Vyriausiosios rinkimų komisijos duomenimis, iki trečiadienio popietės į apygardų rinkimų komisijas kreipėsi 13 asmenų, norinčių mėginti pakovoti dėl vietos parlamente. Taip savarankiškai keliančių kandidatūrą yra ir žinomų politikų ar visuomenės veikėjų. Pavyzdžiui, Baltijos apygardoje Klaipėdoje į Seimą vėl sieks patekti naujai įsteigtos Žemaičių partijos vadovas, buvęs Seimo narys Egidijus Skarbalius. Ekspremjeras Gediminas Vagnorius norėtų būti išrinktas į naująją Seimą Telšių apygardoje, o Raseiniuose parlamentaro mandatą mėgins apginti skandalingai pagarsėjęs socialdemokratas Gintautas Mikolaitis. Paprastai Seimo rinkimuose dalyvauja apie kelias dešimtis nepriklausomų kandidatų, ir tik vienas kitas jų laimi savo apygardoje.

Paradoksas - Seimo pirmininkas kiekvieną mėnesį gali disponuoti kur kas didesnėmis išmokomis nei prezidentas, o dažnas ministras gauna didesnius atlyginimus nei premjeras. Vos įsigaliojus įstatymui, leidžiančiam sužinoti valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų atlyginimus, "Kauno diena" oficialiai raštu kreipėsi į 44 institucijas, prašydama suteikti žinių, kiek kiekvieną mėnesį gauna jų vadovai. Per savaitę daugiau kaip iš 30 institucijų gauti atsakymai, dalyje jų pateikiama išsami informacija, tačiau Vyriausybės, Seimo ir Prezidentūros kanceliarijos atsisakė nurodyti pareigūnų atlyginimus dangstydamosi asmens duomenų apsauga.

LGITIC

PRAEITIS DABARTYJE

Arvydas Anušauskas

Spausdiname A. Anušausko politinę apžvalgą padedančią suprasti Rusijos agresiją į Gruziją.

XX amžiaus pirmoje pusėje Lietuva patyrė teritorinio vienatvumo išbandymų, kurie nors ir istoriškai atitolę, bet ir dabar išlieka pamokomi. Atplėštas ir vėl susigrąžintas Vilniaus kraštas, prijungtas prarastas, vėl sugrąžintas Klaipėdos kraštas. Lietuvos valstybei tarptautinėse organizacijose teko ginti savo tautiečių teises Lenkijos valdomoje Rytų Lietuvoje, kur vyko lietuvių ir jų kultūrinių organizacijų persekiojimas. Tuo tarpu Hitleris buvo tapęs tariamuo vokiečių teisių gynėju Klaipėdos krašte, kur jiems reikalavo žodžio ir visų kitų laisvių. Paradoksaliu, kad naciai atėmė pagrindines teises iš savo piliečių (jau nekalbant apie žydus) apsimetę „demokratijos gynėjais“ Lietuvoje. Sustiprėjusi nacistinė Vokietija 1939 metais vėl prisijungė Klaipėdos kraštą, pagrasinusi Lietuvai, jog jos pasipriešinimo atveju Vokietijos kariuomenė „neaišku kur sustos“. Gruzijai panašūs teritorinio integralumo išbandymai teko XX-XXI amžių sandūroje.

Komunistinė santvarka, jos vykdytas teroras, prievartinio nutautinimo politika užprogramavo daugelį problemų ir Kaukazo tautoms. Karabachas, Abchazija, Osetija – tik keletas regionų iš esmės pakeitusių Gruzijos, Azerbaidžano, Armėnijos, Rusijos tarpusavio santykius. Bet viskas turi savo istoriją, kuri gali ne tik padėti išsiaiškinti konfliktų priežastis, bet ir suprasti konfliktuojančių šalių pozicijas.

DEZINTEGRACIJOS PROJEKTAI IR ETNINIAI VALYMAI

1989 metais aktyviausiai tautinio atgimimo paveiktose ir nepriklausomybės planus puoselėjusiose respublikose vienas po kito ėmė gimti nauji autonominiai rajonai arba ištikimybę Maskvai savo veiksmams pademonstruodavo jau egzistavusių autonomijų komunistiniai vadukai. Siekiant kaip nors priversti Lietuvos Respubliką pakeisti savo poziciją, Sovietų Sąjungos KGB Lietuvos padalinys 1989 m. pasiūlė kurti „nacionalinius rajonus ir apylinkes“ (Rytų Lietuvos Vilniaus ir Šalčininkų rajonuose). Vadinamųjų „raudonųjų regionų“ scenarijai įgyvendinti ir Gruzijos Abchazijoje, ir Pietų Osetijoje, ir Moldovos Padniestrėje. **Štai 1989 m. lapkričio mėn. Pietų Osetijos autonominės srities liaudies deputatų taryba priėmė sprendimą reorganizuotis į autono-**

Rusijos kariuomenė įsiveržė į Gruziją ir žygiuoja sostinės Tbilisio pusėn. *AP*

minę respubliką, kuri orientuotąsi į Maskvą ir sąjunginės valstybės išsaugojimą. Maskvos palaikomi vietos komunistai kūrė separatistines struktūras ir Gruzijos Aukščiausieji Tarybai neliko nieko kito, kaip 1990 m. gruodžio 10 d. paskelbti apie Pietų Osetijos autonomijos panaikinimą. Bet realizuoti savo nutarimų Gruzija neturėjo pakankamai pajėgų ir nei nauji kariniai susirėmimai, nei regiono blokada padėties nepakeitė. Tuo metu, kai Lietuvoje po rugpjūčio pučo buvo taikiai paleistos autonominių struktūrų ir jų komunistuojantys vadukai arba išsilakstė, arba buvo teisiami, Gruzijos valstybei neatkūrus politinio pastovumo, kilo pilietinis karas ir paskelbta Pietų Osetijos respublika toliau egzistavo jausdama Rusijos paramą. Gruzijos dezintegracija leido Rusijai išlaikyti reikalingą įtaką. Po 1992 m. susitarimų tarp Gruzijos ir Rusijos, į konflikto zoną buvo įvestos rusų-osetinių ir gruzinų taikdarių pajėgos. Nutraukti pusantrų metų trukę ginkluoti susirėmimai.

Atėjus į valdžią Rusijoje V. Putinui keitėsi ir požiūris į separatistinius Gruzijos regionus. Tiesa, ne iš karto, bet po „rožinės revoliucijos“, kai Gruzija atsikratė komunistinio palikimo ir valstybę perorientavo Vakarų kryptimi. Tuo pat metu Abchazija savo teisę į atskirą nuo Gruzijos valstybingumą kildino nuo 1918 m. gegužės 11 d. paskelbtos nepriklausomos abchazų valstybės, kurią 1918 m. tariai okupavo Gruzijos demokratinės respublikos kariuomenė. Pagal analogiją Lietuvoje 1918-1919 m. taip pat egzistavo sovietinė Kapsuko Lietuva, vėliau pavirtusi Litbelu, kurią tariai „užgrobė“ demokratinė Lietuvos Respublika. Bet Lietuvos SSR buvo vėl sukurta po 1940 metų okupacijos, o Gruzijai ši malonė buvo suteikta jau 1921 metais, jėga likvidavus jos nepriklausomybę. Sovietų valdžia vykdė abchazų asimiliacijos politiką ir pasiekė nemenkų rezultatų. Gruzijai siekiant atkurti savo valstybę, 1990 m. rugpjūčio mėn. Abchazijos ASSR Aukščiausioji Taryba paskelbė valstybinio suvereniteto deklaraciją, aktyviai palaikė 1991 m. kovo 17 d. referendumą dėl Sovietų Sąjungos išsaugojimo. Iš kilo

aiški priešprieša tarp valstybingumą atkuriančios Gruzijos ir Sovietų Sąjungos išlikimą palaikiusios Abchazijos. 1992 m. liepos 23 d. Abchazijos Aukščiausioji Taryba, remdamasi 1925 m. sovietinės Abchazijos konstitucija, pasiskelbė suverenija valstybe. Prasidėję ginkluoti susirėmimai pasibaigė tik 1993 m. rudenį. 1994 m. balandžio 4 d. buvusių komunistų ir komjau nimo sekretorių valdoma Abchazija, tarpininkaujant JTO ir EBSO, pasirašė su Gruzija pareiškimą dėl konflikto politinio sureguliuavimo priemonių.

Iki 1990-ųjų Abchazijoje gyveno 525 tūkst. gyventojų, tarp kurių buvo 240 tūkst. gruzinų ir 93 tūkst. abchazų. 2005 metais Abchazijoje gyveno 214 tūkst. žmonių, tarp kurių buvo apie 94 tūkst. abchazų ir 46 tūkst. gruzinų. Pastariesiems buvo leista sugrįžti tik į vieną Galio rajoną, kuriame jie iki ginkluoto konflikto sudarė absoliučią daugumą. Abchazija, po etninio valymo atsikrąčiusi gruzinų tautinės daugumos, 1999 m. organizavo referendumą, palaikantį suverenios Abchazijos valstybės sukūrimą. Bet koks referendumas, kuris buvo vykdomas tariai remiantis tautinio apsisprendimo teise, neleidus pabėgėliams sugrįžti, duodavo vienodą rezultatą. Dauguma pasisakydavo už atsiskyrimą nuo Gruzijos ir suartėjimą su Rusija. **Ir jau 2002 m. 70 proc. Abchazijos buvo gavę Rusijos pilietybę.** Tas pat buvo daroma ir Pietų Osetijoje, kur 60 proc. taip pat buvo gavę Rusijos pasus. O čia demografinė padėtis iš esmės skyrėsi nuo Abchazijos: 1989 m. tarp buvusių 98 tūkst. gyventojų buvo 65 tūkst. osetinų ir 28 tūkst. gruzinų. Vos keturių tūkstančių kvadratinį kilometrą teritorijoje gruzinų gyvenami kaimai buvo išsibarstę tarp osetinų kaimų. Gruzijos viduryje atsiradusioje Pietų Osetijos respublikoje gyveno vos dešimtadalis osetinų, kurie daugiausia buvo susitelkę Rusijai priklausiusioje Šiaurės Osetijos-Alanijos respublikoje. Prasidėjus kariniam konfliktui apie trečdalis pietų osetinų paliko gimtinę ir atgal nebegrižo. 10 tūkst. gruzinų taip pat turėjo palikti savo gyvenamąsias vietas. Iki 2008 m. karinio konflikto Pietų Osetijoje gyveno vos 72 (Nukelta į 7 psl.)

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS
THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
DIRVA
TEL. (216) 531-8150
FAX (216) 531-8428
E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija "Viltis", Inc.

Algirdas V. Matulionis, Pirmininkas / President

Vytautas Radžius, Redaktorius / Editor
2713 West 71st St, Chicago, IL 60629-2005

DIRVA (UPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$1.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirma klase - \$78. Oro paštu į užsienį metams - \$130.00. Atskiro numerio kaina - \$1.00. Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu ne visada išreiškia redakcijos nuomonę. Nespausdinti straipsniai gražinami, tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašytų rašinių nespausdiname.

RUSIJA SPROGDINA EUROPA

Pildosi blogesnieji spėjimai, kad suskilusi ir, deja, pataikūniška Europa galų gale stos Rusijos agresorių pusėn. Tą rodo Europos Sąjungos vadovų neįgalumas net pareikšti, kad valstybė, peržengusi sienas ir siautėjanti kitos valstybės teritorijoje, yra agresorė. Jiems neaišku?

Nei ši sena demokratiją bendrija, nei paralyžiuotos Jungtinės Tautos nepareikalavo, kad interventų kariuomenė, kartu su vyriausiuoju vadu Kremliuje atsakinga už tebesitęsiantį smurtą ir plėšikavimus, tučtuojau išsinešdintų. Prašymai tik liautis nieko neduoda, kaip ir bejėgiški vadovų kalbėjimai apie Rusijos panaudotas „neadekvačias priemones“. Suprask, normalus žmogau, jei Rusijos bombonesiai būtų subombardavę mažiau namų, paskandintų tik du Gruzijos pakrančių tarnybos laivus, o ne tris, jei būtų užmušę Goryje ne du žurnalistus, o tik vieną – gal tos „priemonės“ būtų ir priimtinos.

To pat verti vokiški siūlymai „stabilizuoti“ padėtų su rusiškais užgrobiniais. Nesusigaudantiems Maskva primetė toliau vartoti absurdišką „taikdarių“ sąvoką ir priedo tuščią, gaišinančią diskusiją apie Abchazijos ir Pietų Osetijos ateitį, kai darosi neaiški nei Gruzijos, nei visos Europos ateitis.

Vienintelis ES ir NATO patikimumo testas šiandien - tai pareiklauti nedelsiamo Rusijos kariuomenės išvedimo. Kas to net nereikalauja – tas pateisina intervenciją, o pridurmu grobimus, prievartavimus, kazokų perpjauamas gruzinų gerkles (provokuojant gintis, imtis padėto ginklo bent partizanauti savo žemėje). Silpni, palūžę europiniai Rusijos pataikūnai nejučiom tampa nusikaltimų bendrininkais.

Mes viską matėm Lietuvoje, visą agresyvų sovietų cinizmą ir propagandinę demagogiją, per 50 metų lydėjusią karinės ir čekistinės prievartos veiksmus. Nuo Lietuvos apkaltinimo agresija 1940 m. birželį, raudonojo teroro darbų ir vėlesnio NKVD perrengtų smogikų naudojimo totaliniame kare, kad žudomi Lietuvos valstiečiai nė nežinotų, kas juos iš tikrųjų žudo, iki KGB 1990-03-12dokumentinio plano nušluoti Kovo 11 – ają, be kitų priemonių, paleidžiant iš kalėjimų 8000 kriminalinių nusikaltėlių. Tą dabar interventai daro Gruzijoje, o atsivestiems iš Šiaurės Kaukazo teroristams leidžia demonstruoti, kokia Tbilisio valdžia bejėgė, net išpareigojusi neginti savo žmonių. Europa de facto pritaria, ir Lietuva nevetavo tokią padėtį įtvirtinančio susitarimo. Jūs nesiginkit, susitarė p. N.Sarkozy, o mes jūsų irgi neginsim.

Tegu gruzinai atsitraukia „į dislokacijos vietas“, o rusai nežinia kur ir kada. Iš gruzinų reikalaus, o iš rusų ne. Leidžiama įžūliai veidmainiauti, neva tie paskui interventus įsiveržę banditai – ne Rusijos daliniai. Taip mums bandė skelbti OMONO gaujas esant „vietinėmis pajėgomis“, kurios gins lenkus nuo lietuvių. Dar kiek vėliau visą Pabaltijo apygardos karinę struktūrą skelbė vietinė „visuomeninė jėga“, kuri turės balsą lemiant posovietinį trijų šalių likimą. Laimei, B. Jelcinas elgėsi padoriai, ir tie grėsmingi kruvini GRU burbulai tada supliuško.

O prieš tai turėjom Sausio 13-osios naktį, kuri dabar per ilgai tęsiasi Gruzijoje. Prisimenu tą klaiškų jausmą: mus žudo, plėšia, daro ką nori, o pasaulis tyli... Vienas B.Jelcinas atsiliepė ir, kaip vėliau sužinojau, griežtai perspėjo M.Gorbačiovą. Bet tas jau pats buvo savo pradėto nusikaltimo įkaitas... Ir tik paryčiais pasigirdo Vakarų protestai.

Bet generolai niršo, kad jiems neleido „užbaigti darbo“, ir galbūt aplink Tbilisį dabar tas pat. Gruzijoje nakties galo nematyti, ir Europa tai leidžia. Tokia gali pasirodyti jau apsinuoginanti pačios Europos Sąjungos ir senosios civilizacijos žlugimo pradžia. Tiesą sakant, Europa moraliai kapituliuavo dar anksčiau Čėčėnijoje. Dabar tik prisirpo balų girtuoklių, meškų ir putino uogelės.

Prof. Vytautas Landsbergis, Europos Parlamento narys

VALSTYBĖS GYNYBA - APLEISTA IR PAMIRŠTA

"Kas apgins Lietuvą? - klausia Stasys Gudavičius rugpjūčio 16 d. "Vilniaus dienoje". - Lietuva gali būti užpulta ir okupuota per keletą dienų. Šis košmariškas scenarijus - nebe utopija. Apie tokią grėsmę po Rusijos agresijos Gruzijoje pastarosiomis dienomis kalbama vis dažniau. Atkreipiamas dėmesys, kad reikia tobulinti Lietuvos karinį ir civilinį pasirengimą atremti pirmą netikėtą ataką, nes Rusija tampa vis labiau neprognozuojama, ir jeigu ne trumpalaikėje, tai ilgalaikėje perspektyvoje gali dar įžūliau kištis į kaimynų, taigi ir į Lietuvos, reikalus".

Rusijos agresija Gruzijoje akivaizdžiai parodė, kas pirmučiausiai turi ginti tautą ir jos valstybę pavojui ištikus, - tai sava kariuomenė ir pilietinė visuomenė. Tačiau, jei kariuomenė ir visuomenė gynybai tinkamai neparuošta, įsibrovėlis gali sauvaliauti, tiesiogiai griauti pačią valstybę. Tai jau daroma Gruzijoje.

Lietuvos Pirmoji respublika spėjo išugdyti patriotą pilietį, tačiau pilietinė visuomenė susiformuoti nespėjo; ji formavosi okupacijos sąlygomis kaimo gryčiose, miškuose, bunkeriuose, nelygioje kovoje su okupantu. Deja, pasipriešinimas drauge su pilietinės visuomenės formavimu buvo nuslopintas, liko tik aukojimosi Tėvynei pavyzdys ateities kartoms stiprybei semtis. Ar seka tuo pavyzdžiu Antroji respublika?

Lietuvos pajėgumas gintis nuo galimo išorės arba diversinio užpuolimo pastaraisiais metais sistemingai silpninamas. Ši likvidacinė gynybos kryptis, nors vadinama "reforma", nėra grindžiama realiomis grėsmių bei reikmių studijomis, o dengiama naiviais aiškinimais, neva užpultąją Lietuvą "gins NATO". Nors Lietuva viena, be NATO politinės ir atsakomojo veiksmo paramos, negalėtų ilgai gintis, bet ji bent pirmą smūgį turėtų atlaikyti pirmoji. Tokiu atveju stichinis patriotinis pasipriešinimas, be išankstinio pasirengimo, būtų vėl tragiškas. Būtina išlaikyti šalies teritorinės gynybos ir savanoriškų pajėgų veiksmingą struktūrą, nuolat

rengti ir palaikyti kariuomenės rezervą, nepažeisti Konstitucijos nuostatų apie visuotinę gynybą, kad kiekvienas vykdytų šią pareigą ir įgyvendintų piliečiams privalomą karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.

Jei ydinga kariuomenės reforma dar numato tik profesionalią kariuomenę, tai civilinė gynyba yra dingusi išvis iš gynybos akiračio. Su okupanto pasitraukimu dingo civilinės gynybos štabai įmonėse ir įstaigose, civilių gyventojų evakuacijos planai, mokymai nuėjo į užmarštį, o slėptuvės privatizuotos ar paverstos sandėliais. Didžioji dalis jaunimo neturi net minimalių žinių bei patirties ginkluotai gynybai. Rusijos agresyvūs veiksmai Čėčėnijoje ir Gruzijoje akivaizdžiai parodė, kas ištinka gyventojus, kai iš oro krinta bombų kruša, o gatvėse šlaistosi šaudydami tankai.

Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto narės Rasos Juknevičienės nuomone, iš esmės būtina peržiūrėti Lietuvos gynybos strategiją, nes dabartinė yra klaidinga. Anot Seimo narės, Lietuva turėtų apmokyti visuomenę gintis, kelti klausimą dėl NATO bazių sukūrimo Baltijos šalyse, pertvarkyti Valstybės saugumo departamento veiklą. Be to, jos teigimu, būtina didinti finansavimą krašto apsaugai, kuris šiuo metu nesiekia 1,5 proc. (vietoj 2 proc.) bendrojo vidaus produkto. "Tai, kad Lietuva visą dėmesį sukonzentravo į dalyvavimą tarptautinėse misijoje ir praktiškai atsakė visuomenės rengimo krašto gynybai, nebūtinai šauktinių forma, yra didžiausia klaida", - tvirtino R.Juknevičienė.

Lietuvos valstybės institucija, kuri svarsto ir koordinuoja valstybės gynybos reikalus, įskaitant valstybės institucijų veiklą, yra Lietuvos Respublikos Valstybės gynybos taryba. Į Valstybės gynybos tarybą įeina Respublikos prezidentas - vyriausiasis valstybės ginkluotųjų pajėgų vadas, Ministras pirmininkas, Seimo pirmininkas, Krašto apsaugos ministras ir Kariuomenės vadas. Tarybos veiklą reglamentuoja "Valstybės gynybos tarybos įstatymas"

(1997 m. balandžio 30 d. Nr. VIII-209). Įstatymo turinys atskleidžia, kad šios institucijos kompetencijoje yra visi gynybos reikalai, siejami su valstybės vidaus ir išorės saugumu. Pagal įstatymą į Valstybės gynybos tarybos reguliarius posėdžius, paprastai vieną kartą per mėnesį, kviečia ir jų darbotvarkę tvirtina Respublikos Prezidentas. Teisę teikti klausimus svarstyti Valstybės gynybos taryboje turi visi jos nariai. Neeilinius Valstybės gynybos tarybos posėdžius šaukia Respublikos Prezidentas savo iniciatyva arba bent vieno Valstybės gynybos tarybos nario siūlymu. Į Valstybės gynybos tarybos posėdžius paprastai kviečiami Seimo Nacionalinio saugumo komiteto pirmininkas, Valstybės saugumo departamento generalinis direktorius, Vidaus reikalų ministras, Respublikos Prezidento sprendimu į posėdžius gali būti kviečiami ministrai, valstybės institucijų vadovai, jų atstovai ar kiti asmenys. Įstatymas numato, tačiau ar jis vykdomas?..

Jei kas paklaustų bet kurį Lietuvos civilį ar kariškį pilietį, ką jis žino apie Valstybės gynybos tarybos veiklą, neabejoju, sulauktų tik sumišusio žvilgsnio. Jei kas paklaustų, ką civilis pilietis darytų, tarkim, oro pavojaus atveju, gal keltas prisimintų panaikintą slėptuvę ar sandėliuką daugiaaukščio rūsyje. O jei dar paklaustų, kaip priešą civilis pilietis atremtų, kiltų klausimas, už kurio galo šautuvą į rankas imti. **Žavi Prezidento diplomatiniai žingsniai tarptautinėje plotmėje stabdyti agresoriaus veiksmus, tačiau panašu, kad savos valstybės gynyba apleista, pamiršta.**

Ne pajuokavimo dėlei šie klausimai pateikti. Tik juos turime pirmučiausia užduoti ne piliečiams, o Lietuvos Respublikos Valstybės gynybos tarybai ir jos vadovui - prezidentui.

Rusijos agresijos Čėčėnijoje ir Gruzijoje akivaizdoje, ypač, kai per Lietuvą eina Rusijos "bambagyslė", maitinanti Rusijos karinį kompleksą Karaliaučiaus krašte (karinis tranzitas), atsakymo laikas nelaukia.

Algimantas Zolubas

GRUZIJA PRIEVARTAUJAMA

Gruzija susidūrė su rusiškuoju fašizmu, teigia Gruzijos ambasadorius Lietuvoje. „Per švelnu pasakyti, kad įvyko aneksija, iš tiesų tai yra etninis valymas, - pirmadienį spaudos konferencijoje Seime kalbėjo Georgijus Kerdikošvilis. – Man labai gaila jų sielų ir man gaila tų, kurie duoda įsakymus, jie eina prieš viską. Jų vieta pragare“.

Lietuvoje reziduojantis

Gruzijos ambasadorius G. Kerdikošvilis taip įvertino Rusijos karinių pajėgų veiksmus Gruzijos teritorijoje: jo teigimu, rusų pajėgų judėjimas vyksta beveik per visą Gruziją, išskyrus sostinę Tbilisį ir rytinius šalies regionus. Pasak diplomato, kariuomenė plėšikauja, laužiasi į alkoholinių gėrimų parduotuves, siaubia ir degina rekreacines zonas.

„Plėšikavimo lygis labai aukštas, vagiami net naudoti dantų šepetukai. Atsiprašau, bet namuose tiesiog yra nuimami unitazai, vagiama viskas, kas pakliūva į rankas. Rusijos kariuomenė yra „išbadėjusi“. Aš bijau, kad jie gali net nepaklusti įsakymams. **Rusijos kariai savo purvinais batais vaikšto po Gruzijos žemę 21 amžiuje**“, - emocijų neslėpė G. Kerdikošvilis.

LRT

Rugpjūčio 19 d. 26 NATO užsienio reikalų ministrų susitikimą sušaukė JAV valstybės sekretorė Condoleezza Rice. Kairėje – JAV Valstybės sekretorė Condoleezza Rice ir Prancūzijos užsienio reikalų minstras Bernard Kouchner NATO pasitarime.

NATO

„OLIMPINIŲ ŽAIDYNIŲ IR KARO GRUZIJOJE PRADŽIA – NE ATSITIKTINUMAS“

Gruzijos ambasadoje Vilniuje – Pekino olimpinių žaidynių atidarymo ir visuotinės šventės diena – išaušo kitokia, nerimo diena. Neramiai plazda ne tik Gruzijos vėliava ambasados kieme sostinės Žvėryno rajone. Neramu ir čia dirbantiems gruzinams, gaudantiems naujausią informaciją iš ant karo slenksčio stovinčios tėvynės.

Ambasados koridoriuose nesijaučia linksmos ir nerūpestingos emocijingiems kaukaziėiams būdingos nuotaikos.

„Pasaulis turi žinoti, kas stovi už tariamos separatistinės Pietų Osetijos vyriausybės“, – rodydamas Rusijos statytinių Pietų Osetijoje nuotraukas sako Gruzijos ambasados patarėjas George Kerdikošvili.

Separatistinę, pasaulio nepripažintą respubliką valdo tokie “osetinai”, kaip Baškirijoje gimęs Jurijus Morozovas, einantis ministro pirminko pareigas. Buvęs milicijos pulkininkas, Osetijoje paauskštintas net iki leitenanto generolo Michailas Mindzajevass – Pietų Osetijos vidaus reikalų ministras. Šis žmogus 2004-aisiais per garsiąją Beslano įkaltų dramą vadovavo specialiajai antiteroristinei grupei “Alfa”.

Ir tokia visa neva nepriklausomos respublikos vyriausybės sudėtis.

Žmonių rusiškomis pavardėmis biografijos šneka pačios už save. Tai – specialiai parengti buvę saugumo, milicijos darbuotojai, kariškiai, kurių, pasak G.Kerdikošvilio, bijo ir tikrieji osetinai.

- Kokia paskutinė informacija, jus pasiekusi iš Gruzijos?

- Kalbėsiu rusiškai, kad rusakalbiai ir galbūt Rusijoje ši

reportažą (interviu buvo filmuojamas – red.) pažiūrėję žmonės suprastų ir išgirstų tikslią informaciją apie visa tai, kas vyksta. Jeigu remsimės tik Rusijos informacija, tada reikalai bus prasti. Jeigu viską aukštyn kojom apversi, gal kažką ir suprasì. Mes stengiamės, kad teisinga informacija pasiektų Lietuvą, Europos Sąjungą ir visą pasaulį.

Iš tikrųjų ten vyksta, jeigu galime taip pavadinti, Rusijos karinė agresija, nukreipta prieš Gruziją. Karas nevyksta tarp Gruzijos ir Pietų Osetijos - to niekada nebuvo. Mus sieja bendra ilgaamžė istorija, mūsų šeimose yra daug osetinų. Mes esame vieninga tauta ir jokių konfliktų pas mus nebuvo.

Čia ne karas tarp Gruzijos ir Pietų Osetijos. Tai visiškai kitokia situacija - nenorima, kad Gruzija, kaip ir Lietuva, taptų laisva, nepriklausoma šalimi, taip pat NATO ir Europos Sąjungos dalimi. Tai yra viena iš priežasčių. Bet tų priežasčių labai daug ir jų daugėja kiekvienais metais. Tai tarsi uždelsto veikimo bomba ir ji dabar sprogo. Yra auų, labai daug sužeistų...

- Kokia osetinų reikšmė šiame konflikte?

- Ten yra labai daug karių, kurie naudojami separatistiniu režimu. Mes nenorime karo, tai oficialiai pareiškė mūsų prezidentas, kuris įsakė nutraukti ugnį. Mes buvome pasirošę deryboms. Suprantate, tiesioginio pokalbio tarp gruzinų ir osetinų niekada nebus, nes Pietų Osetijoje Rusijos itarka labai didelė ir ten jau yra konflikto zona.

- Gruzijoje jau paskelbta visuotinė mobilizacija. Jau ni žmonės priversti palikti darbo vietas - tai gali virsti rimta krize Gruzijoje.

- Mes negalime laukti. Juk **Rusijos lėktuvai bombarduoja ne tik pasienyje, bet ir Tbilisio apylinkėse, Gorio miestą subombardavo. Jie bombarduoja visoje šalies teritorijoje.** Juk užpulta šalis - tai atvira karinė agresija. Dar kartą noriu pasakyti, kad mes nuolat siekėme taikių derybų. Iš Cchinvalio Gruziją pasiekė daug skambučių - žmonės prašo pagalbos. Juk ir ta tauta kenčia nuo režimo.

Turime dokumentus, kuriuose nurodytos separatistiniam režimui vadovaujančių asmenų pavardės. J.Morozovas, M.Minzajevass, A.Barankevičius, B.Atujevas ir kt. **Jie visi - Rusijos piliečiai, o dabar – Pietų Osetijos ministrai**, valdininkai. Jie visą laiką gaudavo nurodymus iš Rusijos ir jie to neslepia...

Bijau, kad šis konfliktas jau neturi dviejų medalio pusių. Reikia taikiai spręsti susidariusią situaciją, sėsti prie derybų stalo, kalbėtis. Mes nenorime karo. Vakar kentėjome 4-5 valandas, bet kai jie atvėrė ugnį, užpuolė kaimus - mūsų akyse žuvo moterys ir vaikai. Tai buvo puikiai paruošta provokacija, olimpiados metu, kai viso pasaulio dėmesys nukreiptas kitur.

- Olimpiada ir šio konflikto pradžia - ne atsitiktinumas?

- Viskas puikiai suplanuota. Rugpjūtis - mėnuo, kai daugelio pasaulio valstybių vadovų atostogauja, visi žmonės ilsisì. Be to, prasideda olimpiada. Balsas nebuvo pakeltas, kad tarptautinė bendruomenė neįtartų, kas iš tikrųjų ten vyksta. Jeigu visa tai būtų atsitikę, pavyzdžiui, prieš du mėnesius, visas pasaulis būtų ant kojų pastatytas.

- Gruzijos prezidentas

PADĖKIME GRUZIJAI

Rusijos nuožmus Gruzijos užpuolimas yra iššūkis visiems doriems žmonėms. Todėl Amerikos lietuvių taryba (ALT’as) kviečia jungtis į akciją užkirsti kelią tironijos siautėjimui.

ALT’as, atsiliepdamas į Amerikos Gruzinų draugijos prašymą, jungiasi į akciją ir kviečia visuomenę paremti JAV Kongreso nario McCotter siūlymą, kad JAV Kongresas pakviestų Gruzijos prezidentą Mikheil Saakashvili dalyvauti ypatingame jungtiniame Amerikos Senato ir Kongreso posėdyje, kur pristatytų dabartinę savo krašto padėtį.

Savo pritarimą šiam kvietimui galite perduoti savo Kongreso nariui, paskambinę tel.: 1-202-225-3121.

Surinkę 1-202-225-3121, būsite sujungti su pagrindiniu

JAV Kongreso telefonų operatore.

2. Paprašykite, kad sujungtų su jūsų Kongreso nario būstine.

3. Susisiekę su būstine, sekrtoriui pasakykite: „Hello, my name is _____, I live in _____ (Jūsų miesto pavadinimas), and I would like Congressman _____ to sign Congressman McCotter’s letter which invites Georgian President Mikheil Saakashvili to address a joint session of Congress, and please become a member of the Congressional Georgia Caucus.”

4. Dažnai būna, kad sekretorius paprašo jūsų pavardės ir adreso tam, kad Kongreso narys galėtų jums atrašyti laišku. Sekretorius neprašys pasiaiškinimo.

ALT'o inf.

M.Saakašvilis paprašė ir mūsų šalies vadovo V.Adamkaus pagalbos. Ar jums duotos kokios nors instrukcijos, kaip veikti susidarius tokiais padėčiais?

- Pati geriausia sistema - kalbėti tiesą. Diplomatai daug ką gali kalbėti, bet šioje kritinėje situacijoje aš jau negaliu gražiais žodžiais švaistytis. Dabar pati geriausia diplomatija - sakyti tiesą apie tai, kas ten vyksta. Pati svarbiausia instrukcija - tiesa. O tiesa yra tokia - reikia baigti karą.

- Ar palaikote diplomatinis ryšius su Rusijos ambasada Vilniuje?

- Diplomatiniai santykiai yra visur ir visada. Bet diplomatija - visai kitas dalykas, ten kažkas galbūt ir nutylima. O tauta viską supranta. Ne kartą esu sakęs - jei nebūčiau gimęs gruzinu, norėčiau būti lietuvis. Nes jūsų tauta jau suprato, ką reiškia teismas.

Sulaukiame labai daug lietuvių laiškų, kuriuose

klausiama, kokios pagalbos reikia. Prašo sąskaitų, kad galėtų pervesti pinigus, siūlo įkurti fondą, kuriame galėtų duoti kraujo. Labai ačiū lietuvių tautai už tai.

Nors gruzinų ir lietuvių tautos gyvena toli viena nuo kitos, bet jos iš tikrųjų labai artimos. Mes mąstome vienodai, mūsų vertybės tos pačios.

- Daug lietuvių nori aplankyti Gruziją? Ar šiuo metu pavojinga vykti į jūsų šalį?

- Kiekvieną mėnesį Gruziją aplanko nuo 500 iki 1000 turistų iš Lietuvos. Lietuviai važiuoja į kalnus, prie jūros. Galiu atvirai pasakyti, kad konflikto zona toli nuo tų vietų, kur jie atostogauja. Jokio pavojaus nėra. Tikiuosi, artimiausiu metu viskas pasibaigs. Tikiuosi, kad tie smogikai iš ten išeis ir nebelis į mūsų sielas. Jie nusibodo ne tik gruzinams, bet ir osetinams.

Kalbėjosi *Stasys Vaitonis*.

JAV IR LENKIJA PASIRAŠĖ SUTARTĮ

Po daugiau kaip pusantrų metų vykusių derybų JAV ir Lenkija pasirašė sutartį dėl JAV priešraketinio skydo dislokavimo Lenkijoje.

Sutartį pasirašė rugpjūčio 19 d. tuo tikslu į Varšuvą atvykusi JAV valstybės sekretorė Condoleezza Rice ir Lenkijos užsienio reikalų ministras Radoslaw Sikorski.

Lenkijos vyriausybė ant radienį pritarė JAV priešraketinės gynybos sistemos elementų įrengimui šalyje.

Atitinkamai sutarčiai dar turi pritarti parlamentas ir prezidentas.

Remiantis sutartimi, JAV dislokuos Lenkijoje dešimt vadinamųjų raketų gaudyklų.

Lenkija ir JAV praėjusią savaitę susitarė dėl prieštarigai vertinamo priešraketinio skydo, taip Gruzijos konflikto akivaizdoje dar labiau paaštrindamos įtampą tarp Rusijos ir Vakarų.

Maskva JAV priešraketinį skydą laiko grėsme savo saugumui ir grasina atsakomosiomis priemonėmis.

Čekija sutiko, kad JAV jos teritorijoje dislokuotų sistemos radarus.

Sutartis dėl JAV priešraketinio skydo Lenkijoje šandien vadinama viena svarbiausių karinių sutarčių Lenkijos istoriojoje, o jos pasirašymo reikšmė prilyginama šalies stojimui į NATO ir ES.

ELTA, LRT

LIETUVA IR PASAULIS

Lietuvos ambasadorius prie tarptautinių organizacijų Viename Renatas Norkus rugpjūčio 20 dieną įteikė skiriamuosius raštus Visuotinio branduolinių bandymų uždraudimo sutarties organizacijos (CTBTO) atsakingajam sekretoriui Tiborui Tothui. Susitikimo metu R. Norkus, išreikšdamas Lietuvos paramą Visuotinio branduolinių bandymų uždraudimo sutarčiai, akcentavo, kad ši sutartis yra vienas iš pagrindinių elementų branduolinio ginklo neplatinimo struktūroje.

Lietuvos užsienio reikalų ministras Petras Vaitiekūnas rugpjūčio 20 dieną priėmė naująją Vokietijos ambasadorių Lietuvoje Hansą Peterį Anneną, su kuriuo aptarė dvišalius politinius, ekonominius ir kultūrinius santykius. „Džiaugiuosi, kad geri mūsų valstybių santykiai nuolat gilinami įvairiuose srityse – glaudžiai bendradarbiaujame Europos Sąjungoje, NATO ir kitose tarptautinėse organizacijose. Vokietija yra viena pagrindinių Lietuvos prekybos partnerių. Naujos bendradarbiavimo iniciatyvos kultūros srityje, tokios kaip šiais metais vykstantys Baltijos šalių ir Vokietijos „Kultūros metų“ renginiai, svariai prisideda prie abiejų valstybių kultūrinių mainų“, – pažymėjo Lietuvos užsienio reikalų ministras.

Rugpjūčio 19 dieną Lietuvos užsienio reikalų ministras Petras Vaitiekūnas dalyvavo neeiliniame NATO Šiaurės Atlanto tarybos posėdyje, kuriame kartu su kitais NATO valstybių užsienio reikalų ministrais aptarė padėtį Gruzijoje. Ministrai išreiškė tvirtą paramą Gruzijos nepriklausomybei, suverenitetui, teritoriniam vientisumui ir demokratiškai išrinktai valdžiai, sutarė teikti praktinę pagalbą būtina normaliam visuomenės gyvenimui ir ekonominei veiklai atkurti. Ketinama nedelsiant įvertinti konflikto metu padarytą žalą Gruzijos infrastruktūrai ir spręsti dėl kitų pagalbos priemonių.

Lietuva teikia humanitarinę pagalbą nuo karo veiksmų nukentėjusiai Gruzijai. Humanitarinės pagalbos teikimą Ministro Pirmininko Gedimino Kirkilo pavedimu koordinuoja Lietuvos užsienio reikalų ministerija. Rugpjūčio 11 dieną buvo nugabenta pirmoji humanitarinės pagalbos siunta – įvairių dydžių tvarsčiai, nudegiminiai paketai, antibiotikai, priešuždegiminiai vaistai ir kt. Jų vertė – apie 38 tūkst. litų. Rugpjūčio 12 dieną nukentėjusiems nuo karinio konflikto veiksmų Gruzijos regionams išgabenta palapinių (500 miegamųjų vietų) ir miegmaišių, maisto daiktų ir kraujo produktų „Albuminas“. Siuntos vertė – apie 220 tūkst. litų. Rugpjūčio 14 dieną Gruzijos prašymu išsiųsta trečioji humanitarinės pagalbos siunta – medikamentai, tvarslava, miegmaišiai ir palapinės – medicininės priemonės pagal Gruzijos pateiktą sąrašą. Siuntos vertė – apie 200 tūkst. litų. Humanitarinę pagalbą ruošė Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos Karo medicinos tarnyba, Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centras.

Lėšos Gruzijai buvo renkamos ir rugpjūčio 14-17 dienomis Norviliskėse vykusio festivalio „Be2gether“ metu. Specialiai įrengtoje palapinėje buvo informuojama apie Lietuvos vykdomą Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai politiką. Akcijos „Act2gether“ metu Demokratijos ir vystymo paramos fondas surinko šiek tiek daugiau nei 3500 litų. Iš viso, paskutiniaisiais duomenimis, Lietuvos gyventojai paaukojo ~ 355 tūkst. litų nukentėjusiems nuo karinių veiksmų Gruzijoje paremti (~ 28 tūkst. Lt per Demokratijos ir vystymo paramos fondą, ~ 327 tūkst. Lt per Lietuvos Raudonąją Kryžį).

Lietuvos ambasada Gruzijoje suteikė konsulinę pagalbą 96 asmenims. Iš viso „Spartan“ lėktuvais evakuoti 76 asmenys: I skrydis – 39 asmenys, iš jų 35 – Lietuvos piliečiai, 4 – Gruzijos piliečiai. II skrydis – 35 asmenys, iš jų 19 – Lietuvos piliečių, 6 – Estijos piliečiai, 9 – Gruzijos piliečiai ir 1 – Rusijos pilietis. III skrydis – 2 asmenys, Gruzijos piliečiai. Lietuvos ambasados Tbilisye duomenimis, kitais keliais į Lietuvą sugrįžo 20 asmenų: 10 iš jų per Turkiją, 5 per Armėniją ir 5 kitais keliais.

Lietuvos vadovaujamos Afganistano Goro provincijos septintosios atkūrimo grupės stovykloje (PAG-7) rugpjūčio 14 dieną lankėsi La Va Sar Džiangalo rajono administratorius Hadiras Ali Etamody. Vizito metu buvo pasirašyta sutartis dėl dviejų kelio pralaidų įrengimo rajono gyvenvietėse. Projektas finansuojamas iš Lietuvos specialiosios misijos mažųjų projektų programos lėšų. Jis bus vykdomas, įtraukiant vietinės valdžios institucijas bei pasitelkiant vietinių gyventojų idėjas ir atsižvelgiant į jų poreikius. Kelio pralaidų La Va Sar Džiangale būtinumą išreiškė pats rajono administratorius ankstesnių susitikimų su kariais metu. Jis pasakojo apie problemas, su kuriomis susiduria vietiniai gyventojai, atėjus rudeniui, baigiantis žiemai ir pavasario pradžioje. Keliai, anot administratoriaus, nepravažiuojami. Sunkus susisiekimas su sostine – pagrindinių prekybos centru, kuriame taip pat yra vienintelė ligoninė provincijoje.

LR UR

Iš kairės – Lenkijos prezidentas Lech Kaczynski, Ukrainos prezidentas Viktor Juščenko, Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus ir Estijos prezidentas Toomas Hendrik Ilves rugpjūčio 13 d. atvyko į Tbilisį, Gruziją pareikšti paramos kare prieš Rusiją. www.president.lt

RUSŲ KARIAI NENORĖJO ĮLEISTI LIETUVOS DIPLOMATŲ

Lietuvos užsienio reikalų ministerijos sekretorius Laimonas Talat-Kelpša ir kiti šalies diplomatai rugpjūčio 20 d. atvyko į Rusijos ir Gruzijos karinio konflikto metu rusų pajėgų subombarduotą ir užimtą Gorio miestą.

Nuo Gruzijos sostinės Tbilisio iki Pietų Osetijos pasienyje esančio Gorio yra apie 65 kilometrai, pasak kartu diplomatais vykusio BNS korespondento, rusų kelių kontrolės postai prasideda maždaug pusiaukelėje. Iš viso vykstant iki Gorio Lietuvos delegacijai teko pravažiuoti keturis kontrolės postus.

Prie Gorio įvažiavimą į miestą saugantys rusų kariškiai sakė delegacijos neįleisiantys ir susisiekė su savo vadovybe. Belaukiant į Gorį atvažiuo

Vokietijos ir Norvegijos ambasadoriai, tarptautinių organizacijų atstovai ir humanitarinę pagalbą gabenantis transportas. Į miestą visa kolona buvo įleista po valandos.

L. Talat-Kelpša sakė, kontrolės poste atliktą patikrą vertinantis kaip grubų tarptautinių dokumentų pažeidimą.

„Svetima kariuomenė tarptautiškai pripažintoje Gruzijos teritorijoje Lietuvos diplomatų reikalavo parodyti dokumentus. Kontrolės punkte Jungtinių Tautų humanitarinės pagalbos krovinys buvo sulaikytas valandai. Tai irgi yra, mūsų vertinimu, grubus galiojančio ugnies nutraukimo susitarimo pažeidimas. Jame parašyta, kad humanitarinei pagalbai turi būti sudarytas nevaržomas priėjimas į konflik-

to zoną“, – sakė Lietuvos URM atstovas.

Iki karinio konflikto Goryje gyveno apie 70 tūkst. žmonių, šiuo metu, Lietuvos diplomatų teigimu, jų yra likę mažiau nei 10 tūkst.

Gruzijoje rugpjūčio 9 dieną buvo paskelbta karinė padėtis ir nors Rusija paskelbė nutraukianti karo veiksmus ir išvedanti pajėgas iš Gruzijos, jos kariai tebėra keliuose gruzinų miestuose ir kontroliuoja dalį šalies teritorijos. **LRT**

Rusijos prezidentas žadėjo iki rugpjūčio 22 d. iš Gruzijos išvesti savo pajėgas, išskyrus 500 karių, kurie įgyvendins „papildomas saugumo priemones“. Gruzijoje dirbantys užsienio korespondentai sakė matę, kaip keliasdešimt Rusijos kariuomenės sunkvežimių išvyko į P. Osetiją, tačiau ženklus kariuomenės išvedimo jie nepastebėjo. **LRT**

JAV PREZIDENTAS SKAMBINO LIETUVOS PREZIDENTUI

Vilnius, rugpjūčio 14 d. Lietuvos Respublikos prezidentas Valdas Adamkus telefonu kalbėjosi su Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentu George W. Bush.

Prezidentas V. Adamkus pasidalijo savo vizito Gruzijoje išpūdžiais. Lietuvos vadovas pabrėžė, jog, nepaisant Rusijos prezidento Dmitrij Medvedev patikinimo, esą karinė operacija Gruzijoje nutraukta, Rusijos karinės pajėgos tęsia savo veiksmus Gorio mieste ir kitose Gruzijos vietose. „Tai mums kelia didelį nerimą – neaišku, kam paklūsta Rusijos kariuomenė ir kodėl Rusija nesilaiko paskelbtų paliaubų“, – sakė V. Adamkus. Šalies vadovo nuomone, dėl šios priežasties į Gruziją turi atvykti gausios Europos Sąjungos ir kitų Vakarų valstybių taikdarių, stebėtojų ar kitos monitoringo pajėgos, kurios fiksuotų Rusijos karių neteisėtus veiksmus. Vėliau tarptautinė bendruomenė tai turėtų principingai įvertinti teisės požiūriu.

Jis teigė, kad Gruzijos teritorinis vientisumas ir okupacinės kariuomenės išvedimas turi būti svarbiausias tarptautinės bendruomenės tikslas sustabdžius karo veiksmus Gruzijoje. „Mes sveikiname plačią JAV humanitarinę misiją Gruzijoje. Savo ruožtu Lietuva ketina tęsti pagalbą nukentėjusiems nuo karo žmonėms. Sieksime, kad ir ES imtųsi šios svarbios misijos Gruzijoje“, – sakė V. Adamkus.

Sveikindamas ES pirmininkaujančios Prancūzijos pastangas, Lietuvos vadovas pabrėžė, jog Lietuva ir toliau sieks aktyviai veikti Europos Sąjungoje ir su kitomis šalimis, kad agresija prieš Gruziją būtų su-

stabdyta.

Šalies vadovas kartu pažymėjo, kad Lietuva yra susirūpinusi dėl kai kurių Rusijos Federacijos ambasadorių Baltijos šalyse ir Lenkijoje pareiškimų, neva šios valstybės dėl paramos Gruzijai sulauksiančios pasekmių.

JAV prezidentas padėkojo už Lietuvos Prezidento iniciatyvas ir lankymąsi Gruzijoje bei informavo apie JAV humanitarinės misijos tikslus šioje šalyje.

Prezidentas G. Bush pasveikino Lietuvos prezidentą su Lietuvos krepšinio komandos pergale prieš Rusijos rinktinę Pekino olimpinėse žaidynėse. „Mes būsimės jums kietas riešutėlis finale“, – sakė V. Adamkus. www.president.lt

PRENUMERUOKITE DIRVĄ

METAMS - \$55,
PUSEI METŲ - \$40,
PIRMA KLASĖ - \$78,
ORO PAŠTU Į UŽSIENĮ
METAMS - \$130.00

DIRVA

LA MBASADJOJE JAV SIREKOTOS
LIETUVOS KARBIS KONSULIJ JAV
PASTATAS

AR PASIEKS "BALTIJOS KELIAS" GRUZIJĄ?

Lietuvos ambasadorius Audrius Brūzga, Jungtinėms Amerikos Valstijoms ir Meksikai.

LR ambasados nuotr.

Rugpjūčio 23 d. Lietuva minės Juodojo kaspino dieną. Prieš 69 metus Sovietų Sąjunga ir Nacistinė Vokietija pasidalino įtakos zonomis Europoje, kad galėtų be vargo okupuoti kaimynines šalis ir ruošti naujiems išpuoliams prieš Vakarų šalis. Molotovo-Ribentropo paktas padėjo įžiebtį Antrojo pasaulinio karo gaisrą. To karo liepsnose žuvo milijonai žmonių, išdraskytos ištisos tautos ir valstybės. Daug kentėjo ir Lietuvos žmonės. Patyrę sovietų ir

nacių okupacijas, lietuviai dar ir šiandien gydo istorijos žaizdas, dar vaduojasi iš praeities slogučio. Bet Lietuva pamažu atsitiesia. Atgavusi laisvę ir nepriklausomybę ji išvien su kitomis demokratinėmis Vakarų pasaulio šalimis šiandien kuria naują Europą.

Nusikalstamas Molotovo-Ribentropo paktas diskredituotas ir pasmerktas, bet to nemlto sandėrio šmėkla vis dar vaidenasi. Kaip niekad tai aki-vaizdu šiandien, kai Rusijos

tankai traiško Gruzijos nepriklausomybę. Nors gyvename 21-ojo amžiaus pasaulyje, Rusija vis dar niekaip negali atsižadėti ciniškos įtakos zonų doktrinos. Ji niekaip nesusitaiko su mintimi, kad išsilaisvinusių ir demokratiškai besitvarkančių tautų jau nebesukiši atgal į narvą. Gruzija, kaip ir Ukraina, kaip Baltijos valstybės, Lenkija, Čekija ar Rumunija pasirinko demokratinį Vakarų kelią ir niekada nesutiks su savo laisvės ar suverenumo apribojimais.

Matant Gruzijos dramą negalima likti abejingu. Jei nepasipriešinsime smurtui ir revizionistinėms užmačioms dabar, rytoj gali būti vėlu. Turime garsiai ir vieningai pasakyti už Gruzijos nepriklausomybę, jos teritorinį vientisumą ir teisėtą vyriausybę. Reikia žmonių moralinio ir pilietinio palaikymo, reikia humanitarinės ir ekonominės pagalbos, bet už vis labiausiai - diplomatinės.

Tarptautinė bendruomenė - Jungtinės Tautos, Europos Sąjunga, NATO, ESBO, G-7 ir kt. turi apginti Gruzijos suverenumą ir neleisti agresoriui savavaliauti, pažeidinėjant tarptautinę teisę ir elementarų humaniškumą. Teikia vilčių pastarųjų dienų žinios iš Briuselio, Vienos ir Niujorko.

Štai NATO Užsienio reikalų ministrai neeiliniame posėdyje "išreiškė tvirtą paramą Gruzijos nepriklausomybei, suverenitetui, teritoriniam vientisumui ir demokratiškai išrink-

tai valdžiai, sutarė teikti praktinę pagalbą, būtiną normaliam visuomenės gyvenimui ir ekonominei veiklai atkurti", praneša Lietuvos URM. Ketinama nedelsiant įvertinti konflikto metu padarytą žalą Gruzijos infrastruktūrai ir spręsti dėl kitų pagalbos priemonių. Posėdyje pažymėta, kad konfliktas nepažeitė NATO įsipareigojimų dėl Gruzijos integracijos į NATO ir nutarta įsteigti NATO-Gruzijos komisiją.

Europos Sąjungos pareikimai labiau niuansuoti. Atsižvelgiama į ES pirmininkaujančios Prancūzijos, kaip tarpininkės tarp konfliktuojančių pusių, vaidmenį. Nors Jungtinės Valstijos ir kritikuoja europiečius už per didelį atsargumą, reikia pripažinti, kad tai bene pirmas kartas, kai Europos Sąjunga taip ryžtingai ėmėsi diplomatinės intervencijos, siekdama sustabdyti besiplečiančius karo veiksmus. Vis tik, tikroji diplomatinė kova, matyt, užvirs Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje, kur svarų žodį turi Rusija.

Lietuvos diplomacija Gruzijos „fronte“ dirba jau ne pirmi metai. Buvome vieni pirmųjų, kurie pasisakė už Euroatlantinės integracijos perspektyvos suteikimą Gruzijai ir Ukrainai. Mūsų diplomatai daug dirbo Briuselyje ir Europos sostinėse, kad Europos kaimynystės politika apimtų ir šias dvi šalis, o taip pat ir Moldovą. Nuosekliai pasisakome už NATO narystės veiksmų plano (MAP) suteikimą Gruzijai ir Ukrainai. Prasidėjus kariniams veiks-

mams, Užsienio reikalų ministras Petras Vaitiekūnas nieko nedelsdamas išvyko į Tbilisį įvertinti padėties ir pasiūlyti diplomatinės pagalbos. Jam sugrįžus, į Gruziją išskubėjo Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus. Kartu su kolegomis Lenkijos, Estijos ir Ukrainos prezidentais ir Latvijos premjeru mūsų šalies vadovas stovėjo vienoje gretose su bėdos ištiktais gruzinais. Neabejoju, kad toks viešas solidarumo demonstravimas padėjo pristabdyti karinius veiksmus ir atkreipė tarptautinės bendruomenės dėmesį į šį besiplečiantį Kaukazo konfliktą.

Padėtį Gruzijoje prezidentas Adamkus net du kartus telefonu aptarė su JAV prezidentu George W. Bush. Savo vertinimais V. Adamkus pasidalino ir su abiejų partijų kandidatais į prezidentus, Barack Obama ir John McCain. Visi trys Amerikos vadai dėkojo Lietuvai už aktyvią poziciją ir kvietė tęsti bendradarbiavimą.

1989 metų rugpjūčio 23 d.

Lietuva, Latvija ir Estija, siekdamos atsiriboti nuo Sovietų Sąjungos įtakos, susikibo į Baltijos kelią. Žmonių grandinė nuo Vilniaus iki Talino „perbraižė“ Molotovo-Ribentropo žemėlapius ir parodė pasauliui, kad laisvės riboti negalima. Ar pasieks toks „Baltijos kelias“ Juodosios jūros krantus? Ar apginsime Gruziją? Tai priklauso nuo mūsų visų.

Audrius Brūzga
Ambasadorius
2008-08-20

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO ANTANO SMETONOS 134 METŲ GIMIMO SUKAKTĮ MININT

(1874.VIII.10 - 1944.I.9)

Prof. JONAS PUZINAS

III.

Daugumas tų straipsnių 1930 metais išspausdinta keturiuose jo raštų tomuose: "Vienybės gairėmis", "Šviesos takais", "Atgimstant", ir "Lietuvių santykiai su lenkais". "Vilnyje" labiausiai atsiskleidė A. Smetonos asmenybė ir susikristalizavo jo pažiūros įvairias lietuvių gyvenimo klausimais. Viena iš pagrindinių Smetonos publicistikos vedamųjų minčių "Vilnyje" buvo tautinė vienybė. Mūsų visuomenei skiriantis srovėmis, natūraliu būdu ėmė išsiskirti ir nuomonės atskirais klausimais. Tautinės vienybės reikalas, ypač kovoje su rusų priespauda ir siekiant laisvės, kaskart darėsi vis labiau aktualesnis. Todėl Smetonai rūpėjo jungti visus lietuvius į bendrą tautinės kultūros darbą. Ano meto konsolidacinius lietuvių siekimus šiaip nusakė "Vilties Kvieslyje": "Mūsų reikalų eina daugyn... Jų ne-

begali jokia partija viena aprėpti, o dirbame išsiskirstę. Gyvenimas betgi nemėgsta tokio išsiskirstymo: jis daug kur verčia mus drauge gyventi ir drauge dirbti. Partijos tarpas daugeliui pasirodė per siauras ir per ankštas, dėl to rados dideliu, plačiu būriu darbuotis savo šalies naudai... Mūsų viršiausias tikslas yra telkti tautinės pajėgos ir taikinti jos taip, kad darbe neprieštarautų vienos kitoms, kad iš vieno ar šalymais eidamos, netrukdytų vienos kitų" (A. Smetona, Vienybės gairėmis, 1930 p. 1-2). A. Smetona siekė tos vienybės įvairiose lietuviškojo gyvenimo srityse. Kaip žinia, tuo metu Lietuvoje ėmė reikštis srovė, vadinama "pirmieiviais", kurie skelbė gana griežtą kovą religijai ir Bažnyčiai. A. Smetona stėjo prieš tas skelbiamas idėjas, laikydamas jas visuomenės sielos žalojimu. Tuo klausimu jis rašo: "Jei religija ir bažnyčia

praityje buvo visuomenės siekla, jei ir dabar tebėra didžiausias veiksnys, kur susisiečia su visuomenės ir politikos sritimi, su kuriuo skaitosi visos kultūringosios šalys ir neatmeta jos rolės, - tai kodėl gi dabar taip smarkiai kovojama su tuo veiksmu... Visuomenės daugumas gyvena religija; ją praradęs, kitas nebežinotų kam ir gyvenas" (Vienybės gairėmis, 1930, p. 53). A. Smetona pasisako ir prieš religijos pašalinimą iš mokyklos. Bet tuo pačiu A. Smetona kėlė ir reikalavimų lietuvių kungams, kurie gyvendami artimiausiame ryšyje su kaimu, turi rūpintis, "kad jų parapijose nebūtų žmonių, nemokančių nei skaityti nei rašyti" (Šviesos takais, p. 127). "Kunigai, vadinas, turi ne tik religijos ir dorovės mokyti, bet ir kelti kultūrą miniose" (t.p.p. 140). "Kunigo kultūros darbas turi būti dirbamas ne bažnyčioje, bet šalia jos, so-

džiuje" (Lietuvių santykiai su lenkais, p. 277).

Antanas Smetona buvo didelis "vidurio kelio" puoselėtojas. Jis, matydamas atsiradusią didžiulę spragą tarp vadinamų "pirmievių" ir "klerikalų", ryžosi derinti abidvi išsiskyrusias šalis, kad tautos kultūros ir atgimimo darbas nenukentėtų. Toks kelias, be abejo, reikalingas kompromisų, tačiau, kaip jis sako, "kompromisų ne tos rūšies, kad vieni turėtų išsižadėti savo idėjų kitų naudai" (Vienybės gairėmis, p. 88). Todėl A. Smetona nuolat kartojo, kad "labai daugelyje dalykų galima ir reikia eiti "klerikalams" lietuviams su "pirmieiviais" lietuviams" (Šviesos takais, p. 30). Tačiau "Kultūros darbą bedirbant negali būti nei pirmievių nei klierikų" (Vienybės gairėmis, p. 35). Taigi A. Smetona puoselėjo mintį, kad tautos reikalai turėtų jungti visus bendram darbui, nežiūrint to, kad kartais ir reiktų savo ar savo srovės reikalus padėti į šalį. Partijų reikalu Smetona gana griežtai pasisakydavo, ypač kai tas kenkdavo vieningam lietuvių darbui. Jis rašo: "Kiekvie-

na partija ar partijėlė nori kalbėti ir visa daryti visuomenės vardu, pripažįsta tik sau teisę viską spręsti ir viską daryti, kiekviena skelbia savo neklaidingumą ir kitų nusidėjimus. Ir kokia neapykanta svetimųjų nuomonių, kokiais įrankiais su jomis kovojama!... Viskas norima daryti vien saviškai, bet tik būtų partijos antspaudas padėtas... Kiekviena partija geidžia turėti savo mokyklą, net savo ūkio draugijas" (Viltis, 1908 nr. 8). Tačiau iš kitos pusės visuomenės skirstymesi A. Smetona mato ir daug gerų pusių. Štai kaip dailiu žodžiu jis tai pavaizduoja: "Kaip tos paver-smės, čiurliais ištryškusios iš požemių gelmės, ranguodamos skubiai upeliais bėga, tartum ieškodamos įgimto gaivalo, ir pagaliau sutampa plačion vandens vagon ir jau sudaro didžią upę, - taip ir mūsų visuomenės srovės, prasiveržusios pro daugybę įvairiausių kliūčių, kiekviena savo ribomis tekėdama, galiausiai turi susieiti vienon tekmen, jei norime būti tauta, o ne išskidusi minia be vieningos sąmonės.

(Bus daugiau)

CHICAGO, IL

Lietuvių operos choras, baigdamas 52-uosius savo veiklos metus su G. Verdi ope-ros "Traviata" spektakliu, 2008-2009 metų sezonui išsi-rinko naują valdybą: ElenaĄ Ab-lingytę, Julijų Bružą, GražinaĄ Burneikienę, Pranciškų Ivins-ki, Danguolę Mackevičienę, Vytautą Radžių, Dainą Saba-liauskiene, Virginiją Savrimie-nę, Petrą Šumskį ir Domą Zas-tarskį. Išrinkus valdybą Vytau-tas Ražius vėliau iš jos pasi-traukė. Elena Ablingytė yra nauja Lietuvių operos valdy-bos pirmininkė.

Čikagoje visada trečia-dieniais vyksta įdomios popie-tės, į kurias susirenka kelias-dešimt vyresnio amžiaus žmo-nių. Rugpjūčio 13 d. popietėje buvo rodomos ištraukos iš vaizdajuostės, kurioje Lietu-vos gyventojų genocido ir rez-istencijos centro atstovas

klausinėjo buvusį stribą apie partizanų kapavietes, kur jie buvo užkasti. Stribas sakė, kad nieko nebeatsimena, tik jį klausinėjusiam vis užvedant kalbą apie tai, stribo atmintis po truputį atgydavo ir nenorė-ti pasakyti prisiminimų vaizdai išskildavo švieson. Popietes "Seklyčioje" veda Juozas Po-likaitis, JAV LB Socialinių rei-kalų tarybos pirmininkas. Pra-džioje jis išpėjo, jog vaizda-juostę sekti bus sunku, kadan-gi pokalbis vyko gamtoje pu-čiant vėjui ir nuolat girdėjosi vėjo gaudimas ir trukdė filmo girdėjimui. Taip pat stribas la-bai žemaičiavo, tai buvo sun-kiai suprantamas.

“Tėviškės” parapijos tary-ba ruošia gegužinę rugsėjo 7 d., tuoj po 11:30 val. pamaldų ad-resu: 5129 S. Wolf Rd., Wes-tern Springs, IL 60558. Tel. in-formacijai 708-229-2795 (kun. Liudas Miliauskas).

GENERALINĖ KONSULĖ PRADĖJO PAREIGAS

Pranešame, kad nuo šių me-tų rugpjūčio 4 d. Lietuvos Res-publikos generalinės konsulės pareigas Čikagoje pradėjo eiti **Skaistė Aniulienė**, kuri pakeitė kadenciją baigusį kolegą Arvy-dą Daunoravičių.

Skaistė Aniulienė Lietuvos Respublikos diplomatinėje tar-nyboje dirba nuo 1991 metų.

1991-1992 Užsienio reikalų ministerijos Protokolo skyriaus pirmoji sekretorė, 1992-1995 Užsienio reikalų ministerijos Valstybinio ir diplomatinio pro-tokolo direktoriaus pavaduoto-ja, 1995-1998 Lietuvos Respub-likos ambasados Danijos Kara-lystėje pirmoji sekretorė, 1998-1999 Lietuvos Respublikos spe-cialiosios misijos Baltijos jūros valstybių taryboje vadovo pava-duotoja, 1999-2001 Užsienio reikalų ministerijos Pirmojo dvi-šalių santykių departamento pa-tarėja Baltijos jūros valstybių ta-

Lietuvos Respublikos generalinė konsulė Čikagoje **Skaistė Aniulienė**.
LR Generalinio konsulato Čikagoje nuotr.

rybos klausimais, 2002-2004 Lietuvos Respublikos ambasa-dos Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystėje mi-nistrė patarėja, 2004-2005 Už-sienio reikalų ministerijos Euro-pos šalių departamento patarė-ja, 2005-2008 Užsienio reikalų ministerijos Personalo skyriaus

vedėja.
Diplomatinis rangas – mi-nistrė patarėja (2001).
Generalinė konsulė Skaistė Aniulienė į Čikagą atvyko kar-tu su vyru Rimvydu bei sūnumi Aru ir dukrele Altėja.

LR Generalinio konsulato Čika-goje inf.

(Atkelta iš 2 psl.)

PRAEITIS DABARTYJE

tūkst. gyventojų, tarp kurių bu-vo 46 tūkst. osetinų ir 18 tūkst. gruzinų. Gruzija kaltinama etni-niu valymu, nors pačioje Gruz-ijos sostinėje osetinų šiuo metu gyvena net daugiau negu visoje Pietų Osetijoje. Taigi kaltinimai Gruzijai yra daugiau skirti pri-dengti jau įvykusius etninius va-lymus, kurie pakeitė demogra-finę struktūrą ir sukūrė pagrin-dus artimojoje ar tolimojoje at-eityje Rusijai įvykdyti šių teri-torijų aneksiją.

**„RAUDONIEJI
SEKRETORIAI“ –
SEPARATISTAI,
OFŠORININKAI IR
KONTRABANDININKAI**

Viso vaizdo apie separatisti-nius regionus nesusidarysime, jei neperžvelgsime jų dabartinių vadų politinių biografijų bei tur-imų ryšių su Rusija. Štai Ab-chazijos prezidento poste įsitvir-tinės Sergejus Bagašpas nuo 1980 m. buvo Abchazijos kom-jaunimo pirmuoju sekretoriumi, komunistų partijos rajono sek-retoriumi, vėliau buvo Rusijos kontroliuojamos energetikos įmonės „Čemomorenergo“ ge-neraliniu direktoriumi. Abchazi-jos viceprezidentu paskelbtas KGB žmogus Raulis Chadžim-ba. 1986 m. baigė KGB mokyk-lą Minske ir iki 1992 m. dirbo Abchazijos KGB, vėliau kura-vo separatistų saugumo struktū-ras. Jau keletą metų jie ne tik nuosekliai vertė Abchaziją Ru-sijos dalimi ne tik siūlydami gy-ventojams tapti Rusijos pilie-čiais, bet ir savo priimtus įstaty-mus derindami su Rusijos teisi-ne baze. Jų lūpose reikalavimas valstybinės nepriklausomybės reiškia tik gilesnę integraciją į Rusiją.

Abchazija ir Pietų Osetija,

nekontroliuojamos Gruzijos valdžios ir palaikomos Rusi-jos, egzistuoja daugiau kaip dešimtmetį, nes egzistuoja ir labai aiškūs (bet nebūtinai le-galūs) finansiniai interesai. Kremliai artimos oligarchinės grupės ne iš karto, bet pajautė jų duodamą naudą. Čia įsikū-rusios šešėlinės ofšorinės kom-panijos, Gruzijos duomenimis, išplauna didžiulius šešėlinius kapitalus. Rusijos verslo ypač netenkino Gruzijos pažadas eksproprijuoti neteisėtai Ab-chazijoje įgytą nuosavybę, ypač kai į olimpinio projekto Sočyje realizavimą planuoja-ma įtraukti ir Abchazijos ofšo-rinę „juodąją skylę“.

Paskelbtas Pietų Osetijos prezidentu Eduardas Kokojty buvo pedagoginio instituto kom-jaunimo sekretoriumi, nuo 1997 m. darė biznį Rusijoje ir buvo Valstybės Dūmos deputato pa-dėjėju. Iš šio posto 2001 m. ko-mandiruotas į Pietų Osetijos prezidento postą. Prieš kelerius metus buvo paviešintos E. Ko-kojty ir su juo artimai susijusių asmenų kriminalinės veiklos de-talės. Teigiama, kad pasisavin-damas Rusijos teikiamą finan-sinę ir humanitarinę pagalbą E. Kokojty igijo namus ir butus prestižinėse Rusijos vietose. Žmonių grobimas, kontrabanda, reketininkų priedanga leido Pie-tų Osetiją kontroliuojančiam klanui sukaupti reikalingą krimi-nalinę įtaką, o dosniai Rusijos skiriama finansinė ir karinė pa-rama – įsitvirtinti regione. Iš me-talų, spirito, cigarečių, ginklų kontrabandos verslo gyvenusių Pietų Osetijos ir Gruzijos parei-gūnų simbiozę nutraukė M. Sa-akašvilis, atleisdamas iš užima-mų postų pusę valdininkų, dau-gumą policininkų. Užblokavusi kontrabandos kelius, įvykdžiu-si reformas, Gruzija sulaukė il-gai laukto ekonominio pakilimo,

o Pietų Osetija ir toliau liko skur-džiausia provincija. Bet Rusija toliau palaikė 2 tūkst. ginkluotų samdinių ginamą klaną, įsitvir-tinusį strateginėje vietoje, Pietų Osetijoje. Tai E. Kokojty padė-jo atmesti net tokius Gruzijos pasiūlymus suteikti tiek auton-o-mijos, kiek jos turi Rusijos su-dėtyje esanti Šiaurės Osetija-Alanija. Politinė nauda ir spau-dimo įrankis Maskvai buvo kur kas naudingesnis, kuris atsivėrė ir Pietų Osetijos kontroliuojan-čio režimo korupcija, federali-nių lėšų „išplovimą“.

**GRUZIJOS KOVA UŽ
LAISVĘ – EUROPOS
SOLIDARUMO
IŠBANDYMAS**

Ar Gruzija iš tiesų nieko ne-galėjo pasiūlyti separatistiniams regionams? Silpna Ševarnadzės Gruzija, be abejonės, negalėjo. Priešingai, tokia Gruzija ir jos separatistiniai regionai buvo net-gi naudingi Rusijai. Bet Gruz-i-joje prezidentu išrinkus M. Sa-akašvilį, viskas pasikeitė. Jo pro-vakarietiška orientacija, reikala-vimas išvesti iš Gruzijos Rusi-jos karines bazes pakeitė ir Ru-sijos poziciją. Dar būdamas pre-zidentu V. Putinas teigė, kad ger-bia teritorinį kitų šalių vientisu-mą, bet jeigu separatistinių teri-torijų gyventojai norės susijung-ti su Rusija – „negalima negerbti tos ar kitos teritorijos gyvento-jų nuomonės dėl savo gyveni-mo sutvarkymo“. Dar iki Koso-vo nepriklausomybės paskelbi-mo Rusija prabilo apie dvejopus standartus, kuriuos tariamai Va-karų valstybės taiko Balkanuose ir kitokius – Rusijos kontro-liuojamų separatistinių valsty-bių atžvilgiu. Jungtinių Ameri-kos Valstijų aktyvius ryšius su nauja Gruzijos valdžia Rusijos analitikai vertino kaip siekį iš-stumti Rusiją iš Kaukazo regio-no. Prezidento M. Saakašvilio pareiškimas, kad Jungtinės Vals-

tijos iki galo remis Gruzijos ko-vą už laivę, taip pat buvo inter-pretuojamas kaip siekis atkurti valstybės teritorinį vientisumą.

Dar iki prasidedant Gruz-i-jos ir Rusijos ginkluotam kon-fliktui 2008 m. rugpjūčio 7 d., **jau keli mėnesiai buvo paste-bima aktyvi Maskvos veikla separatistiniuose regionuose**. Kaip ir antrojo Čėčėnijos karo atveju, pradžią padarė teroris-tiniai aktai (Londone nužudyto buvusio FSB karininko A. Li-vinenkos aprašyta operacija „Hiroshima“). Šį kartą sprogimai nugriaudėjo Abchazijoje ir Pie-tų Osetijoje. Bet to akivaizdžiai nepakako – ir į **Pietų Osetiją permesti ginkluoti savanoriai iš Rusijos**. Jie turėjo išprovo-kuoti Tbilisį didesniai atsakui. Gruzijos diplomatija akivaiz-džiai daug padarė mobilizuoda-ma ją palaikančią tarptautinę nuomonę, tuo tarpu Rusija oku-pacijai ir aneksijai jau buvo kur kas geriau pasiruošusi. Gruzija buvo gavusi daugybę Vakarų valstybių pareiškimų, palaikan-čių jos teritorinį integralumą, bet nežinojo, kaip šalys reaguos Rusijos agresijos atveju. O Ru-sija priešingai – surengė prie Gruzijos sienų karinius apmo-kymus, iš anksto permetė į juos 1991 metais Vilniuje pagarsė-jusią Pskovo 76-ąją desantinę diviziją ir buvo užsitikrinsi ne-abejotiną „Rusijos piliečių“ se-paratistinių regionų paramą. Separatistiniai regionai ėmė aštrinti ir taip ribotus santykius su oficialiuoju Tbilisiu. Rusi-jos kariuomenei jau išsirikiavus žygiui į Gruziją, pastaroji bu-vo kaltinama besiruošianti pulti separatistus.

Likus trims savaitėms iki ginkluoto konflikto, gruzinų analitikai teigė, kad Gruzija ne-turi reikiamų resursų jėga susig-ražinti Abchaziją ir Cchinvalį, nes pagrindinė konflikto pusė

dabar jau buvo ne separatistai, o Rusija. Anot internetinio laik-raščio „24 saati/24 valandos“ analitiko L. Girsiašvili: „šiamo etape mėginimas atkurti terito-rinį vientisumą karine jėga gru-zinų valstybei ir atitinkamai gru-zinų valdžiai bus katastrofiškas. Bet, žinoma, bus naudingas Ru-sijos valdžiai“ (2008 m. liepos 9 d.). Gruzija turėjo būti pasi-ruošusi bet kokioms provokaci-joms, o pagrindiniais ginklais tu-rėjo tapti kantrybė ir stipri diplo-matija. Kita vertus, Gruzija taip pat negalėjo taikstytis su sam-dinių organizuojamais gruzinų kaimų ir taikdarių puolimais Pie-tų Osetijoje. Susidarė situacija, kuriai Rusija kariniu atžvilgiu buvo gerai pasiruošusi. Juo la-biau kad buvo laimėjusi strate-ginį diplomatinį mūšį 2008 m. balandžio mėnesį, kai **Gruzija NATO šalių vadovų susitiki-me nebuvo pakviesta pradėti įgyvendinti narystės NATO veiksmų planą**. Rugpjūčio 3 d. separatistai atsisakė Berlyne da-lyvauti aptariant taikos sprendi-mus. Jų rankomis Rusija jau gi-lino konfliktą ir prasidėjus kari-niam konfliktui planavo ne tiek minėtų Gruzijos teritorijų anek-siją, kiek priklausomai nuo re-zultatų ir Vakarų valstybių reak-cijos – demokratinio provakarie-tiško (t.y. nepriimtino deryboms su Rusija) prezidento M. Saa-kašvilio nuvertimą arba bent jau jo pozicijų susilpninimą. Nugin-kluota, paklusni Gruzija Rusijai atvertų naujus Kaukazo ir viso regiono (ir energetinių resursų tiekimo kelių) kontrolės kelius bei galimybę tapti regiono žan-daru, įtvirtinančiu korumpuotus, kriminalinius, marionetinius, bet Rusijos vadovybei asmeniškai priimtinus režimus. Europos Są-jungos solidarumas ir suverenių demokratinų šalių palaikymo politika vėl patiria išbandymą.

bernardinai.lt

ADOMAS PETRAS JASAS (AUŠRŪNAS) VIRGINIJA PAPLAUSKIENĖ

Maironio lietuvių literatūros muziejus (toliau-MLLM), esantis Kaune, nuolat papildomas išeivių rašytojų rinkiniais. Praeitą rudenį šio straipsnio autorė Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos leidimu buvo išvykusi į dviejų mėnesių stažuotę kultūrinio literatūrinio paveldo parvežimo tikslu. Amerikoje lankytasi įvairiuose miestuose, valstijose, išeivių rašytojų ir jų artimųjų namuose. Peržiūrėti archyviniai rinkiniai, atrinkta ir išsiusta vertinga medžiaga. MLLM rinkiniai yra tvarkomi, tyrinėjami, eksponuojami ir populiarinami.

Šiais metais, sausio 28 dieną sukako 100 metų nuo išeivių poeto, mokytojo Adomo Petro Jaso gimimo. Birutė ir Lilija Jasaitės, gyvenančios Čikagoje, perdavė į MLLM savo tėvo negausų, bet vertingą archyvinį rinkinį. Minint poeto jubiliejų, MLLM buvo parengta paroda, skirtas paminėjimas - paskaita. Šiame straipsnyje, remiantis archyvalijomis (dokumentais, fotonuotraukomis, rankraščiais, laiškais, atsiminimais, poeto knygomis), atskleistas rašytojo gyvenimo ir kūrybos kelias.

Petro Pilkos, Stasio Ylos kartos poetas A. P. Jisas, parašė ir išleido dvi knygas - debiutinė knyga *Širdis žodyje*, išėjo Nepriklausomoje Lietuvoje 1934 m.; antroji jo poezijos knyga *Būk palaimintas*, išleista Čikagoje 1963 m. 2000 metais, dukrų Lilijos ir Birutės rūpesčiu, Čikagoje išleista knygos *Būk palaimintas* papildyta antroji laida.

Kritikai palankiai vertino Adomo P. Jaso eilėraščius, vadindami jį S. Santvaro, F.Kiršos, J.Baltrušaičio "poetinio tembro giminaičiu".

A. P. Jaso gyvenimo kelias prasidėjo Amerikoje - gimė 1908 metais sausio 28 d. East St. Louis mieste, prie Misisipės upės. Poeto tėvas - Jonas Jisas ir motina - Marijona Bagdonaitė buvo atvykę į Ameriką užsidirbti pinigų ir pakeliauti. Kiek vėliau nusprendė sugrįžti į Tėvynę Lietuvą, į Žemaitiją. Kerbedžių kaime, Kvėdarnos valsčiuje ir prabėgo poeto vaikystės dienos, nuspalvintos sodria gamtos žaluma, svaigiais žydinčiais sodais, sesers pasodintu baltu rožių krūmu, raudonuojančiomis, sirpstančiomis žemuogėmis, viliojančiais avietyvais. Netoliese nuo namų sruveno upelis Ramulė, nutekėdamas į Ašvą.

Adomas Petras Jisas

"Vaikystėj prie jo daug laiko praleisdavau - gaudžiau vėgėles, sekiau mažųjų žuvelių - guirčių žaidimus, valgiau juodųjų serbentų uogas, su nuostaba žiūrėjau į pavasario potvynio šėlsmą. Ašva - jau ne upelis, o upė tekanti pro tėviškės pievų sklypelį. Įkalniau buvo jos užtvanka, kurios vanduo, romantiškai šniokšdamas, suko malūno ratą." - rašė savo atsiminimuose A.P. Jisas.

Jasų namuose gyvendavo tai viena, tai kita samdinė, kurios padėdavo susitvarkyti su ūkio darbais. Poetas iš vaikystės prisimena mamos ir samdomų merginų, dūžgiant rateliui, dainuojamas ilgesingas, virpinančias širdį liaudies dainas. Rūpestinga ir kantri motina ne tik margaspalviais raštais drobes audė, bet ir sūnų išmokė skaitymo meno. Pasak A.Jaso, atvėrė "nuostabiai spalvingą minties ir jausmų pasaulį". Šeimoje buvo branginamas spausdintas žodis - pagarboje ne tik maldaknygės, nauji kalendoriai, bet ir knygos: M.Valančiaus *Palangos Juzė*, A.Vienušio *Dainos*. Buvo skaitomas laikraštis *Dabartis*, ir iš Amerikos gaunama spauda - *Naujienos*, *Keleivis*, *Telegrama*.

Kaip ir daugelis kaimo pagalių A.P. Jisas mena savo pirmuosius "universitetus" - "Buvau dar vaikas, kai 1918 m. Lietuva kėlėsi. Kaimas karo ir vokiečių okupacijos bu-

vo labai nualintas. Mano tėvai į duonos tešlą ir bulvių pritarkuodavo. Žibalinė lemputė, o žibalo trūksta. Ne kiekvienas jaunuolis galėjo ir dviratį įsigyti. Žmonės du kartus prarado santaupas. Mano tėvai, grįžę iš Amerikos, padėjo "caro bankan" apie 280 dol. /tada buvo dideli pinigai/ kaip į vandenį dingo. <...> Aš ir kaimyno sūnelis, abu dvylikamečiai, karves ganydami, norėjome užsidirbti pinigų - kirtome egles, gaminome popiermalces - /sielius/. Gavome po 144 ostmarkes. Kaimynas siūlosi už jas parduoti man seną dviratį, tą vaiko "svajonę". Pagailiu pinigų. Ir štai netrukus tuzinas kiaušinių kainavo 500 <...>. Įvedus savus pinigus - litą, jau galėjai matyti kaimo trobų sienas, išlipdytas rusų rubliais ar ostmarkėmis."

1924 m. A. P. Jisas įstojo į Švėkšnos "Saulės" progimnaziją. Su meile prisimena dienas, prabėgusias jaukioje gimnazijos aplinkoje. "Gimnazijos rūmus tebesupa parko alėjos, vingiuodamos iki tvenkinio, kur romėnų Diana su stirnele, o skardžiu palypėjus - altana. Čia mes mokiniai, daina ir klegesiu lydėdavome poilsio vakarus." Jaunuoliui gana gerai sekėsi visi dalykai - domėjosi tiksliais mokslais, tačiau labiau viliojo literatūra ir piešimas. Gimnazijoje buvo vienas iš

Jaunosios Lietuvos ratelio steigėjų ir ilgalaikiu jos pirmininku. Pagal Jasą įstojo į ratelį susižavėjęs Vaižganto asmenybe. "Ak, tas Vaižgantas...Vaikščiojanti tautos sąžinė...Legenda. Jo asmenybė ir mane paviliojo į "Jaunosios Lietuvos" ratelį." - rašė A. P.Jisas atsiminimuose. Ratelio nariais buvo A. Valiukėnas, A. Plateris, E. Juciūtė. Leido laikraštėlį *Aidai*. Čia ir buvo atspausdinti jo pirmieji bandymai, vėliau eilėraščiai bus spausdinami *Jaunojoje kartoje*, *Jaunojoje Lietuvoje*, kiek vėliau *Šviesos keliuose*. P.Jisas pagarbiai prisimena mokytojus, kurie formavo mokinių pasaulėžiūrą: matematiką T. Blintstrubą ir dainavimo mokytoją K. Žuką, išvalgų istorijos mokytoją A. Činiką, kuris buvo perpratęs ir kūrybos paslaptis, patardavo dėl rašymo, prisimena "piktai pabarantį, bet nuoširdų lietuvių kalbos ir literatūros mokytoją J. Daniusevičių". Istorinėse fotonuotraukose A.P.Jisas užfiksuotas su artimaisiais, gimnazijos draugais, *Jaunosios Lietuvos* ratelio nariais.

A.P.Jaso kelias į mokslus nebuvo lengvas. Vienaime laiške savo giminaitei iš Amerikos rašys: "Tėvai buvo matę pasaulio, labai mėgo skaityti, suprato mokslo reikšmę, bet manė, kad ūkininkui užtenka 4 klasių. Tai per tas keturias klases mane lengvai leido. Paskui kasmet tekdavo išsiprašyti: nenoriai pasakydavo - "Tai šiuos metus dar eik". Kartais pagundydavo - "Nevažiuk mokytis, nupirk sim dviratį". O kitais metais - "Jei nevažiutotum, tvartams padėčiau cementinius pamatus. Taip ir baigiau gimnaziją, esančią apie 19 km. nuo tėviškės."

Sėkmingai baigęs gimnaziją, 1931 m. įstojo į VD universiteto Humanitarinį fakultetą. Kaip pats rašė, troško "studijuoti lietuvių kalbą ir literatūrą ir kitus su ja susijusius mokslus, bet pinigų tėvai neturėjo, tai nedrįsau jų ir prašyti." Sunki finansinė padėtis, tėvo liga bei mirtis privertė nutraukti studijas. Sugrįžęs į tėviškę, dirbo ūkyje. Tačiau užsispyręs žemaitis neatsisakė svajonės, atkakliai siekė tikslo - nusipirkęs pedagoginės ir metodinės literatūros ruošėsi mokytojo darbui. Tinkamai pasirengęs, sėkmingai išlaikė Švietimo ministerijoje egzaminus. Rinkinyje saugomi A.P.Jaso dokumentai - Švietimo ministerijos įvairūs pažymėjimai, diplomai, suteikiantis jam mokytojo ceną. Vienas dokumentas - tarnybinis lapas, atskleidžia jo mokytojo

darbo kelią Lietuvoje: "1933 VIII.10 Švietimo ministro įsakymu buvo paskirtas Kaišiadorių Valdžios vidurinės mokyklos mokytoju laisvai samdomo teisėmis. Vėliau buvo tos pačios mokyklos penktosios klasės auklėtoju, 1934 m. - patvirtinimas, kad įsigijo pradžios mokyklos mokytojo praktikanto vardą ir teises. 1937 m. mokyklai suteiktas Kaišiadorių Valstybės gimnazijos statusas. Ėjo jaunesniojo mokytojo pareigas. Iš jų atleistas ir pervestas 1943 m. IX.8 į Švėkšnos gimnaziją."

A. P.Jisas turėjo pašaukimą mokytojo darbui, negailėdamas asmeninio laiko ir jėgų, keliaudavo su auklėtiniais po Lietuvą, lankė įžymias vietas. Gimnazijoje įsteigęs teatralų, literatų būrelius, vadovavo jiems. Skatino mokinius skaityti, semtis iš knygų gyvenimo išminties. Rinkinyje saugomose nuotraukose mokytojas užfiksuotas su teatralų ir literatų grupėmis, kelionėse Traukuose, Birštone. Mokiniai mylėjo savo pasišventusį mokytoją. Vienuolika metų paskirti mokytojavimui, prabėgo ne tuščiai. Štai ką po daugelio metų jam parašys jo buvęs mokinyš, tapęs kunigu, Jonas Riaubūnas iš Romos- " ... iš tikro esu Jums labai daug skolingas. Su nepailestania energija ir atsidavimu Jūs liejote į mūsų jaunų ne nuoramų širdis meilę gimtam lietuviškam žodžiui, ugdeite jo grožio pajutimą, švelniai puoselėjot besiskleidžiančius pirmuosius mūsų plunksnos pumpurus. Per savo pamokas Jūs tačiau, gal ir nejausdamas davėte ir dar daugiau - Jūs davėte patį save. Tokia jau mokytojo dalis, kad jis turi duoti patį save, ir tai nesumeluotą, tokį, koks yra. Veik neįmanoma, turbūt, nuslėpti ilgesnį laiką ką nors klasės akimis. Gera ir bloga įtaka, kaip upė liejas nesulaukiamai į jaunas, viskam godžias širdis. Ir aš turiu Jums padėkoti už tai, kad mano sąmonė Jūsų atsiminimas yra šviesus ir mielas..."

Nemažiau populiarius ir gerbiamas A.P.Jisas buvo kolegų, mokytojų tarpe. Rašytojas, mokytojas Rapolas Šaltenis, dirbęs su juo, prisimins: - "Keturis metus teko kartu mokytojauti Kaišiadorių gimnazijoje. Susidraugavom. Jis buvo be galo geras žmogus. Darbštus, sąžiningas, mokytojų ir mokinių mylimas ir gerbiamas. Kas keltą dieną važiuodavo Kaunan paskaitų klausyti, egzaminų laikyti. Visur suspėdavo."

(Nukelta į 9 psl.)

(Atkelta iš 8 psl.)

ADOMAS PETRAS JASAS

Mokytojams ir mokiniams imponavo tai, kad A.P. Jasas siekė mokslo aukštumų ir neatsisako savo svajonės - universiteto diplomo. Jis uoliai važinėja į Kauną ir tęsia studijas VD universitete. Klausėsi V.Mykolaičio-Putino, B.Sruogos, V.Krėvės-Mickevičiaus, M.Biržiškos paskaitų. Jo pagrindiniu dėstytoju tapęs profesorius V. Mykolaitis-Putinas, ne tik palankiai vertino savo studento rašomuosius atsiskaitomuosius darbus, bet ir skatino jo kūrybą. Prieškarinėje Lietuvoje Jasas buvo žinomas ir mėgiamas akademinės jaunomenės: spausdino eilėraščius *Akademike, Jaunojoje Lietuvoje, Trimite*, pasirašydamas Aušrūno slapyvardžiu. 1934 m. debiutuoja eilėraščių rinkiniu "Širdis žody". Studentams aptariant knygelę seminare, prof. V.Mykolaitis-Putinas palankiai vertino debiutą. A.P.Jasas sėkmingai kopė studijų laiptais. 1942 metais parašo diplominį darbą apie poeto Fausto Kiršos kūrybą. 1943 metais Vilniaus universitete išlaikė baigiamuosius

egzaminus ir gavo lituanisto diplomą.

Lietuvoje A.P. Jaso daug kurta ir svajota apie ateitį. Tačiau chaotiški istoriniai įvykiai: rusų okupacija, vokiečių neramumai priverstė keisti nusistovėjusį, ramų gyvenimą. 1943 metais kartu su žmona Zuzana Šegždavičiūte ir maža dukrele persikels arčiau tėviškės. Pradedą darbą Švėkšnos gimnazijoje, kuriai tuomet vadovavo Alicija Rugytė - rūpestinga mokytoja, direktorė, diplomatiškai kovojanti su okupantais. A.P.Jasas, patyręs abi rusų okupacijas, tapęs vėžimo į Sibirą liudininku, pergyvenęs vokiečių ir karo baisumus, 1944 metais ryžtasi apieisti tėvynę ir pasitraukti į nežinią. Prasideda klajonės: Pomeranijos miestelis - Šlavė, Meklenburgo provincijos Žvėryno (Schwerin) miestas, Gadebušo (Gadebush) miestelis. Nebuvo skalši išeivio duona kasdieninė. Jasų šeima, kaip ir kiti išeiviai, turėjo rūpintis elementariomis gyvenimo sąlygomis, tačiau stiprino tikėjimas, kad netrukus grįš į Lietuvą. *"Mes, pabėgėliai, susibūrę į*

stovyklas, kad ir skurdžiai pavalgę, pradėjome šokti ir dainuoti - gyvenome grįžimo viltimis. Guodė Atlanto charta...<...> Organizavosi mokyklos, kūrėsi chorai, teatro trupės, steigėsi knygų ir laikraščių leidyklos. Aš su šeima nusikėliau į Liubeko (Lubeck) pabėgėlių stovyklą, kur vienerius metus mokytojavau lietuvių gimnazijoje, o paskui porą metų Guncenchauzeno (Gunzenhausen) ir Dornštato (Dornstadt) progimnazijose." Vokietijoje randa laiko ir kūrybai. Eilėraščius spausdino žurnaluose Mintis, Mūsų kelias, Laisvės varpas.

Viltis sugrįžti į tėvynę negailestingai blėso. Išeiviai lietuviai pradėjo vykti į kitus kontinentus. A.P. Jasas, pasinaudodamas savo Amerikos piliečio teisėmis, 1948 m. sausio mėnesį kartu su vyresne dukrele išvyksta pas draugą, kun. V.Slavyną, kuris suteikė laikiną prieglobstį West Virginia valstijoje, Amerikoje. Iš ten persikels į Čikagą. Po metų atvyko ir žmona su trejų metų dukrele.

Amerikoje A.P.Jasas dirbo popieriaus, metalo fabrikuose. *"Visgi man teko sunkiai dirbti - kepykloje, geležies fabrike (24 m.) Aišku čia viena gera sąlyga - atlyginimas įgalina turėti gerą duoną ir duoti mokslą savo vaikams. Tačiau ieškoti darbo ne pyragai. Kartą buvau atleistas iš fabriko ir, ieškant darbo teko išgirsti - tu esi per senas. O buvau tik 46 m. Emigracijoje kančia - niekas Tavęs nelaukia, esi svetimas, net bekalbis."* - rašė atsiminimuose.

Laisvalaikio valandėles skirdavo kūrybai, bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje - *Naujienose*. Buvo nuolatinis savaitrascio *Dirvos* bendradarbis. *Naujienose* spausdino satyrinio pobūdžio eilėraščius, rašė straipsnius. 1963 m. pasiryžta ir išleidžia savo antrąją eilėraščių knygą - "Būk palaimintas".

Gyvendamas Amerikoje aktyviai dalyvavo JAV Lietuvių Bendruomenės ir korporacijos Neo - Lituania veikloje, priklausė Lietuviu rasytoju draugijai, buvo BALFO rėmėjas. Kartu su žmona Zuzana, dukromis Lilija ir Birute dalyvavo demonstracijose, pasirašinėjo peticijas, laiškus dėl Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo. *"1965 m. lapkričio 13 d. daugiau kaip 1300 lietuvių žygiavo į Jungtinių Tautų būstinę su šūkiais. Salėje buvo mitingas, ugingos kalbos, Madison Square Gardens."* - rašė atsiminimuose.

A.P.Jasas džiaugsmingai sutiks Lietuvos Nepriklausomybės atgavimą. Kartu su duk-

ra lankysis Lietuvoje - bendraus su savo buvusiais mokiniais, draugais. Atsinaujins draugystė su rašytoju R.Šalteniu, kuris ragins jį nepadėti plunksnos - *"...rašyk. Turi laiko, talento ir svarbių, idomių, visuomeniškų" išgyvenimų. Koks meniškas tavo laiškas. Visi jie meniški, bet ypatingai šis. Jau iš jų vieni galima būtų pradėti rašyti knygą apie tave. O jei atsidurtų mano rankose ir visas asmeninis Tavo archyvas.<...> Koks šiltas vaizdas to seminaro ir Putino kalbos. Jau septintoj klasėj koks buvai filosofas. O kiek humoro tavo muzikos egzaminų prisiminime. O humoras didelė vertybė. Nepalik kaltas Tėvynei - visko jai neatidavęs, kuo Dievas buvo apdovanojęs."* (1994.08.18. Utena).

A.P. Jaso poetinis talentas, išsiskleidęs ir brandintas tėvų žemėje, gerokai buvo prislopintas sunkaus darbo ir nostalgikų jausmų svetur.

2000 metais *Draugo* spaustuvė Čikagoje atspausdino jo poezijos rinktinę pavadinimu "Būk palaimintas". Joje atspausdintos ne tik abi pirmosios knygos, bet ir naujai sukurti eilėraščiai. Knygos skyriuose: *Širdis žody, Tavo kraujo rytas, Genties šauksmas, Auksinio smėlio tyruose, Būties mozaika*, atsisveria įvairiabriaunė poetinė erdvė.

Poezijoje įžvelgė gyvenimo prasmę. Jis rašo:

– aš nebijau nei vieno žodžio,
nei vieno rimo, nei minties,
kurie per širdį mūsų būtų
nors vienu spinduliu nušvies –

Pirmuosiuose skyriuose atspausdinti eilėraščiai sukurti Lietuvoje. Skyriuje *Genties šauksmas* skausmingai prabyla Tėvynės netekęs žmogus. Paskutiniuose dviuose atvaizduotos gyvenimo realijos svetur. Poetas surenka išbarstytus laiko ženklus ir dėlioja tik jam vienam charakteringą paveikslą iš mozaikos mažyčių gabalėlių.

Pirmieji eilėraščiai tapyti švelniomis impresionistinėmis spalvomis: jaunatviškos svajos ir klajonės, ieškant gyvenimo prasmės. Iš eilėraščio "Gyvenimas":

*"Po mėlynų dangum - gyvenimas,
Gyvenimas, meilė ir mes
Kaip amžinos Būties sruvenimas
Į laiko gelmes."*

Poetas, atveria skaitytojui slapčiausias širdies kerteles, dalinasi tuo, kas jam brangiausia, bando įspėti laimės paslaptį. Iš eilėraščio "Laimė"

"nuo vygės iki Anapus

*Daug vylingų paslapčių –
Jų per amžių nepavysim –
Alps pavargusi širdis,
Tik pasauliui pasakysim:
Laimė- Dievo paslaptis...*

Lietuvoje parašyti eilėraščiai apgaubti romantiniu šydu, pro kurį išryškėja poeto vertybių pasaulis. Gyvenimo prasmę jis mato ne materialiuose dalykuose, o Dievo ir gamtos sukurtuose stebukuose.

Eilėraščiuose parašytuose Lietuvoje vyrauja elegiška romantiška nuotaika, o priverstinė tremtis nudažė poetinės drobes skausmingomis spalvomis. Skyriuje *Genties šauksmas* poetas perteikia išblaškytos tautos jausmingą pergyvenimų gamą: ilgisi Tėvynės, žemaičių žemės, Baltijos krantų.

Amerikos žemėje parašytose eilėraščiuose įpinamas egzodo motyvas. Gyvenimas svečioje šalyje nemielas ir skausmingas - čia vergaujame pinigų dievui. Skyriuje *Auksinio smėlio tyruose* poetas piešia nužmogėjusio išeivio paveikslą. Lengva, pašaipia plunksna paliesdamas sudaiktėjusį modernų žmogų, nutautėjusį lietuvi.

Iš eilėraščio "Būsimajam diplomatui":

*"Ir kvailas aukso asilu pajoja,
O plunksna riteriui sužeidžia koją.-
Kad gertum smuklėj prie karaliaus tako,*

Tereikia aukso ir frako..."

Emigracijoje jo poezijoje sustiprėjęs didaktinis elementas. Eleginę nuotaiką eilėraščiui suteikia metaforų spalvingumas ir įvairumas. O paprastai linksmas, ironiškas žodis paverčia eilėrašті satyra. Poezijoje atsiranda egzotiškų motyvų. Bandydamas išspręsti žmogaus egzistencinę prasmę, jis gilinasi į kasdienišką žmogiškąjį pergyvenimą.

Apibūdindamas A.P.Jaso kūrybą K.Bradūnas rašo: *"A.P.Jaso lyrikos knygelė įsipina, kaip spalvinga gijelė, į visą mūsų egzodo poezijos juostą"*.

A.P. Jasas rašė - *"Tokia lemtis: gimiau prie Misisipės, augau ir brendau Lietuvoje prie Ašvos, o numirti, atrodo, gal teks prie Mičigano ežero su paskutiniuotu linkėjimu tėvynei prie Nemuno:*

"Tenai, kur mano kraujo rytą

*Berželių vygėj sūpavai,
Tegu vis skamba laisvės dainos,*

Nors lūžtų vėtrose klevai!"

Poetas mirė 2000 gruodžio 15 d. Čikagoje, JAV. Palaidotas Švento Kazimiero kapinėse.

GROŽINĖS LITERATŪROS KONKURSAS

Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga, Lietuvos vardo pirmą kartą Kvedlinburgo analuose 1009 metais paminėjimo proga ir tūkstantmečio jubiliejui pagerbti, skelbia romano konkursą.

Skiriamos trys premijos:

- I-oji - 5,000 dol,
- II-oji - 3,000 dol.,
- III-oji - 2,000 dol.

Tema kūrėjams: LIETUVAI–TŪKSTANTISMETŲ!
Mes didžiuojamės tūkstančio metų istorija ir šimtmečiais kurta tautine kultūra.

Laikas: Paskutinė kūrinio išsiuntimo data oro paštu 2009 m. birželio 30 d. Prašome nelaukti ir kūrinius siųsti anksčiau.

Kūrinius siųsti: ALTS, KONKURSAS
2711 West 71st Street,
Chicago, IL 60629-2005, USA

Teksto paruošimas: Konkursui siunčiamas kūrinys turi būti ne mažiau 200 puslapių, parašytas spausdinimo mašinėle arba kompiuteriu, pasirašytas slapyvardžiu. Slapyvardis turi būti užrašytas ant atskiرو užklijuoto vokelio, į kurį reikia įdėti savo kortelę su vardu, pavarde, adresu, telefono ir fakso numeriu. Tik laimėjusio rašytojo vokal bus atidarytas. Nepremijuoti kūriniai negražinami.

Vertinimo komisija: Danutė Bindokienė,
Dr. Jonas Jasaitis,
Petras Palilionis,
Stasė Petersonienė,
Vytautas Volertas.

Premijų įteikimas: Lietuvių literatūros šventėje, Čikagoje, JAV, Kovo 11-osios – Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo šventės metu.

SKAUDI A.A. JONO BUŽENO NETEKTIS

Rūta Sakienė

Lietuvišką Los Angeles viensėdiją a.a. Jono Buženo mirtis sukrėtė daug labiau, nei truktelėjęs ir kiek susiūbavęs žemės drebėjimas. Ypatingai skaudžiai palietė čia gimusias kelias kartas ir jų po Antrojo pasaulinio karo iš stovyklų atkeliavusius tėvus bei senelius. Nes Jonas, mirties pakirstas pačioje gyvenimo pilnaty, o ir visa Buženų šeima, ilgus metus gyvenę ir veikloje pasireiškę Los Angeles telkinyje, buvo gerai žinomi ir labai mėgiami. Jonas pasekė tėvų pėdomis. Jis ne vien "dalyvavo" organizacijose, bet buvo pilnai įsijungęs ir pasinėręs jų veikloje. O jei ir nebūdavo įtrauktas į kokią nors grupę, bet matydavo reikalą padėti, mielai ir su dideliu noru šokdavo į darbą. Ir visi žinojo - Jonukas čia, bus viskas gerai.

A. A. Jonas Bužėnas gimė, augo ir mokėsi Los Angeles, CA. Penkiolika metų dirbo kelionių bendrovėje, kas davė jam puikią progą plačiai

pakeliauti ir pamatyti pasaulį. 1990-tais metais darbovietės perkeliamas į Las Vegas, Nevada, kur jau anksčiau gyventi persikėlė į pensiją išėję jo tėvai. Po penkerių metų perėjo dirbti į pasauliniai garso MGM, kur greitai laiku pakilo į atsakingas, vadovaujančias pareigas.

Laidotuvinės apeigos ir paskutinis atsisveikinimas įvyko Palm laidotuvių namų koplyčioje ir Palm Valley kapinėse, kur mauzoliejuje amžinam poilsiui padėti a.a. Jonuko palaikai. Į laidotuves suvažiavo giminaičiai ir kelių kartų draugai bei bendradarbiai iš arti ir toli - lietuviai ir amerikiečiai. Atsisveikinimo kalbose pasakyta daug jautrių ir labai nuoširdžių žodžių, tuo parodant didelę pagarbą ir meilę Velioniui ir jo šeimai.

Vienas geriausių Jono draugų, Aleksas Matvekas, gyvenantis Detroite, svečiavosi pas Joną liepos pradžioje ir jiedu drauge atvažiavo į Los Ange-

les vykusią šokių šventę, tiesiog iš kur tasai pats draugas sukritusį nuvežė į vietinės ligoninės kritiško stovio skyrių. Po kelių dienų pervežtas į Las Vegas ligoninę, namo Jonukas jau nebegrižo. Negalėdamas patsai dalyvauti laidotuvėse, Aleksas Matvekas, kuris pagal motinos Irenos Bužėnienės žodžius, nors trumpam laikui išgelbėjo Jonuko gyvybę, parašė jautrų atsisveikinimo laišką, kuris išsako Velionį tikrai iš artimai pažinusių jausmus. Perduodu su trumpintą to laiško ištrauką.

"...Aš niekad neturėjau brolio, bet Tu, mano drauge Jonai, pajėgei tą tuščią vietą užpildyti. Nors mes gyvenome toli nuo vienas kito, bet visuomet pajėgėme tą jausmo artumą palaikyti. Mūsų vaikams Tu visuomet buvai "Dėdė Jonas". Įėjęs į kambarį, pilną žmonių, Tu mokėjai paskleisti džiaugsmą ir pasitenkinimą, lyg tai įžengė koksai svarbus, žymus žmogus. Ir tikrai, Tu buvai svarbus, nes Tu turėjai tą Dievo dovaną. Turėjai didelę ir gerą, visur ir visuomet padėti norinčią širdį. Aišku, kad tas išsivystė iš Tavo Tėvų auklėjimo, skautavimo ir lietuviš-

A.A. Jonas Bužėnas

Gimė 1960 m lapkričio 5 d - mirė 2008 m liepos 30 d.
(Fotografija iš vieno pobūvio)

kos prigimties. Daugybę metų Tu praleidai skautų veikloje, mokytojavai lietuviškoj mokykloj, pats šokai ir kitus mokei šokt tautinius šokius Los Angeles Spindulio grupėje. Tu ne tik kad pats turėjai gražiausių prisiminimų, bet prisiminimus ir daugybei kitų. Jonai, mes visi Tavęs labai pasigesi-

me. Tavo draugai ir artimieji visame pasaulyje Tavęs pasiges. Meldžiame paguodos ir ramybės Tavo tėvams ir sesutėms ir kad mes visi būtume pakankamai stiprūs palaikyti ir puoselėti tuos prisiminimus, kuriuos mums dovanojai.

BUĐEK ir ilsėkis Ramybėje!"

ST. PETERSBURG, FL

ATSISVEIKINAM SU A.A. PRANU PETRAIČIU

Ramų, maloniai šiltą rugpjūčio 6-sios dienos vakarą, su liūdesiu veiduose ir skausmu širdyse, žmonės pavieniai ir grupelėmis rinkosi į St. Pete Beach šermeninę atsisveikinti su apylinkės ilgamečiu

gyventoju, aktyviu lietuviško telkinio nariu, nuoširdžiu draugu, rūpestingu vyru, mylimu tėvu, gerbiamu seneliu. Rodos dar taip neseniai jį matėme Lietuvių klube, persimėtėme keliais žodžiais dienos

temomis, pasiskundėm orų nepastovumu, karštoka vasara ir šiokiais tokiais skauduliais, kuriuos tenka išgyventi vyresnio amžiaus žmogui. Tokia jau mūsų kasdienybė čia, Floridos saulėje leidžiant pensininko dienas: bendrauti tarpusavyje, padėti vienas kitam, dalintis prisiminimais, didžiulis vaikiaičiais, giminėmis, dalintis patarimais, juokauti. Jis dar atrodė energingas, sveikas, linksmas su švelnaus humoro pastabomis. Ir štai, po keletos savaitių jis jau apleido mus. Išėjo ten, kur ir mes išeisime, į tą neapčiuopiamą, neišsivaizduojamą dimensiją, kur tikime, nebus nei vargo nei skausmo.

Pripildytoje šermeninėje, apart apylinkės žmonių, kurie susirinko atiduoti jam pagarbą, prisiminti bendravimą su juo ir atsisveikinti, paskutinia-me jo, šios žemiškos kelionės, tarpšnyje, dalyvavo visa jo šeima: žmona Antanina, dukros Jūratė ir Rasa, sūnus Kęstutis su žmona Judita ir šeši vaikaičiai - Auksė, Kęstutis, Kristina, Darius, Rytas ir Linas.

Atsisveikinimui vadovavo Lietuvių klubo pirmininkė Loretą Kynienė. Pradžioje ji, išreikšdama savo skausmą ir liūdesį, netekus paslaugaus ir pavyzdingo Klubo nario, pakvietė kan. Bernardą Talaišį sukalbėti maldą. Kanauninkas, pri-tariant visiems dalyviams sukalbėjo rožinio vieną dalį. Po to sekė dukros Jūratės ilgesnis supažindinimas su savo tėveliu; Jūratė ne tik apžvelgė pa-

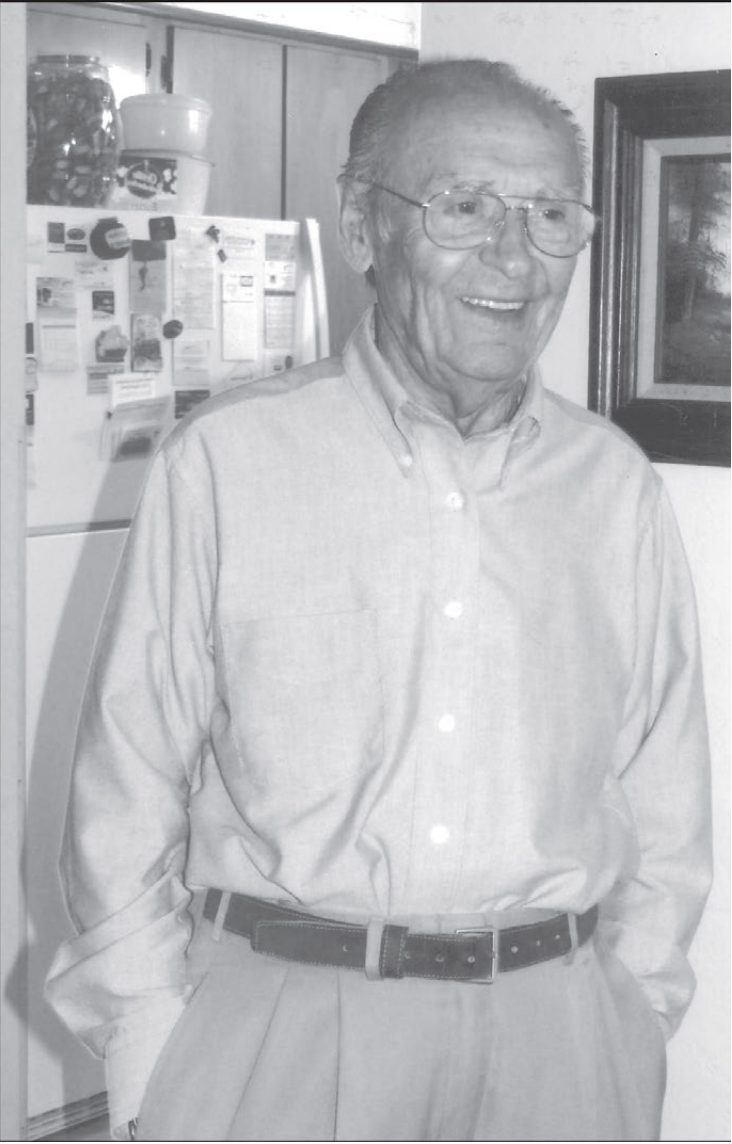
grindinius tėvelio biografinius bruožus, bet ir išsakė savo išgyvenimus su tėveliu. Tarpais jausmams susikaupus, atsidav-davo ir nubraukdavo ašarą. Ji pastebėjo, kad tėvelis labai mylėjo savo šeimą ir didžiavo-si savo vaikais ir jų pasiekimais. Jis mylėjo savo marčią Juditą ir žentą a.a. Juozą. Ypa-tingai mylėjo ir didžiavosi savo vaikiaičiais, kurių nuotrau-komis nukabinėtos namo sienos. Būdami dar maži, vaikaičiai, negalėdami ištarti "tėtu-kas" praminė jį "Tuku", kas ir liko iki pat jo mirties. Jis vi-sad laukdavo Velykų švenčių, kai į Floridą suvažiuodavo vi-sa jų šeima atšvęsti pavasario šventės...

Toliau sekė atskirų padalinių atsisveikinimo žodžiai. Šv. Kazimiero misijos komiteto vardu kalbėjo pirmininkas Vi-lius Juška. Jis iškėlė Prano rū-pestingumą ir pavyzdingumą, penkiolika metų vadovaujant šv. Kazimiero misijai. Pensininkų klubo vardu kalbėjo pir-mininkė Laimutė Alvarado. Ji dėkojo Pranui ir žmonai Anta-ninai už patarimus ir nuolatinę pagalbą Pensininkų klubui. LB St. Peterburgo apylinkės vardu kalbėjo pirmininkė Vi-da Meiluvienė reikšdama pa-dėką už pagalbą įvairiais rei-kalais. Lietuvos Dukterų Drau-gijos vardu kalbėjo Alvida Ker-belienė. Prie padėkos žodžių perskaitė jausmingą eilėraš-tį. Vyrų vieneto vardu kalbėjo Petras Rasimas. Vyrų vienetas - dainos junginys, kuris gieda bažnyčioje laidojant mirusius

klubo narius. Alfredas Korsa-kas, buvęs Jūros skautas, pri-minęs buriavimus su Pranu ir skautais jaunučiais Clevelan-de, pastebėjo, kad "Pranas jau nuplaukė už horizonto" ir pa-žadėjo ateityje su juo ten kaž-kur susitikti. Atsisveikinimą baigė duktė Rasa ir vaikaičiai Kęstutis jautriai kalbėdami apie savo tėvelį ir Tuką, angliš-kai.

Kitą rytą gedulingas šv. Mi-šias šv. Jėzaus vardo bažnyčioje aukojo kan. Bernardas Ta-laišis ir kun. dr. Matas Čyvas, dalyvaujant daugeliui apylin-kės žmonių ir giedant Vyrų vie-netui. Po pamaldų velionio karstą sekant ilgai vilkstinei mašinų, Pranas buvo palydė-tas į Memorial kapines amži-nam poilsiui.

A. a. Pranas Petraitis gimė kovo 19 d. 1917 m. Keršiškių km., Šakių apskrityje, tėvų Juozo ir Marcelės Petraičių šeimoje. Jis buvo jauniausias tarp trijų seserų. Nuo mažens buvo geras mokinys, nagingas, muzikalus ir mylėjo gamtą. Nuo jaunystės, prisijungęs prie jūrų skautų, jų gretose, net ir vadovaujamose pozicijose, dirbo visą savo gyvenimą: Lie-tuvoje ir Amerikoje. Baigęs Vytauto Didžiojo universitetą Kaune gavo diplomą inžineri-jos srityje. Sovietam okupavus Lietuvą, Pranas pasitraukė į vakarus. Gyveno Vokietijoje ir Austrijoje. Turėdamas gražų balsą įsijungė į Čiurlionio an-samblį ir dalyvavo daugelyje koncertų. Ansamblyje susipa-(Nukelta į 11 psl.)

A. A. Pranas Petraitis

RENGINIŲ KALENDORIUS

RUGSĖJO 21 d. sekmadienį, 2:00 v.p.p. Dievo Motinos parapijos patalpose įvyks literatūros vakaras. Rengia Akademinis skautų sąjūdis.

RUGSĖJO 27-28 d., Mariaus Narbutaičio metalo meno darbų paroda Dievo Motinos parapijos auditorijoje. Rengia vyr. skaučių Židinys.

SPALIO 19 d. rengiama Šiluvos Dievo Motinos šventė, Dievo Motinos Nuolatinės pagalbos parapijoj.

LAPKRIČIO 16 d., nuo 11:30 iki 3:30 p.p. Šv. Jurgio parapijos Rudens šventė.

MARIJOS PERDUOTOJI ŽINIA

Dr. Liudas Jovaiša,

***Vilniaus universiteto
Istorijos fakulteto lektorius***

Pranešimas skaitytas 2007 08 15 Mariologiniame kongrese Pažaislyje

Dar gerokai iki Šiluvos, tarp amžinai žaliuojančių šilų, kelevį pasitinka aukštas baltas bokštas, primenąs Marijos litanijos kreipinius: „Dovydo bokšte“, „Balčiausiasis bokšte“... Tarsi nužengusi iš pasakos ar sapno, prieš šimtmetį svajoklio architekto ir skulptoriaus Antano Vivilskio suprojektuota Apsireiškimo koplyčia dominuoja miestelio panoramoje ir apylinkių peizaže, nustelbdama gerokai senesnę Baziliką. Šiedu pastatai išreiškia dvi šiluviško pamaldumo Švč. Mergelei gijas – stebuklingojo paveikslo ir apsireiškimo vietos gerbimą. Keletą amžių stebuklingojo paveikslo garsas skardėjo keleriopai garsiau nei apsireiškimo istorija. Tik XX a. akcentai, atrodo, susikeitė vietomis. Šią permainą akivaizdžiai išreiškė ir praėjusio amžiaus pradžioje iškilusi monumentalioji Apsireiškimo koplyčia.

Religingumo kaita ir naujos maldingumo „mados“ XX amžiuje tyrinėtojus skatino vis daugiau dėmesio skirti Švč. Mergelės apsireiškimo Šiluvoje istorijai. Į akis krenta faktas, kad per keturis šimtmečius ši istorija, perpasakota ir perrašyta daugybę kartų, šiandien prašosi naujo, kritiškesnio ir atidesnio žvilgsnio. Tad šio teksto pagrindinis motyvas ir yra „tikrosios“ apsireiškimo istorijos rekonstrukcija bei jos komentaras.

„TIKROJI“ APSIREIŠKIMO ISTORIJA

Iki šiol žinomas vienintelis šaltinis, bylojantis apie Švč. Mergelės pasirodymą Šiluvoje – 1661 m. ant popieriaus lenkų kalba užrašytas Šiluvos prepo-

zito Mikalojaus Sviechausko pasakojimas. XVIII a., galbūt Šiluvos prepozito Tado Bukotos iniciatyva, rengiantis stebuklingojo paveikslo vainikavimui, apsireiškimo istorija kitais žodžiais ir naujomis formuluotėmis, tačiau iš esmės nekeičiant turinio, buvo užrašyta ant pergamento. Taigi egzistuoja du tekstai – XVII a. originalas (?) ir nauja XVIII a. redakcija. Būtent pastaroji, t. y. šimtmečiu vėlyvesnė versija ilgainiui tapo masiškai išplatinta „oficialiaja“ Šiluvos bažnyčios atgavimo ir Marijos apsireiškimo istorija.

Iš lūpų į lūpas sklindantys pasakojimai, įtaigumo siekiantis meniškas polėkis ilgainiui koregavo pirmojo liudijimo turinį. Todėl jau 1748 m. reliacijoje Apaštalo Sostui Žemaičių vysk. Antanas Tiškevičius papasakojo gerokai pakitusią Apsireiškimo istoriją, kurią XIX–XX a. savo ruožtu dar ne kartą supainiojo įvairių tyrinėtojų klaidos ar perdėtas – tiek kritinis, tiek ir apologetinis – angažuotumas. Kai kurių istorikų, pvz., Motiejaus Valančiaus ar Juozo Vaišnoros, pasakojimai nekritiškai kartojami vėlesniuose leidiniuose ir interneto puslapiuose, todėl pirmiausia siūlyčiau įdėmiai išsiskaityti į pirmąją XVII a. šaltinio tekstą.

Šiluvos bažnyčios, kuri aštuoniasdešimt metų buvo pražudyta eretikų, istorija, kaip Viešpats Dievas aprėiškė per Švenčiausiąją Mergelę

Kartą, kai laukuose piemenėliai prie didelio akmens ganė bandą, jie pamatė mergaitę palaidais plaukais, laikančią ant rankos Vaikelį ir gaudžiai ver-

(Atkelta iš 10 psl.)

ATSISVEIKINAM SU...

žino su Antanina Labanauskaitė ir 1948 metais su ja sukūrė šeimą. Po to emigravo į Ameriką, kur pradžioje apsigyveno pas gimines Connecticut valstijoje. Ieškodamas darbo savo srityje, jie persikėlė į Bostoną, kur gimė pirmoji duktė - Jūratė. Vėliau darbo reikalais išsikėlė į Clevelandą ir išlaikęs valstybinius egzaminus gavo darbą Arthur.McKee kompanijoje kaip Civil Engineer. Šioje kompanijoje išdirbo iki savo pensijos 1982 metais. Kur begyventų, Pranas greitai įsijungdavo į lietuvišką visuomenę, kuriai aukodavo visus savo laisvalaikius. Dirbo su skautais, dainavo Čiurlionio ansamblyje, vyrų vienetė, bažnytiniuose choruose, dirbo liuanistinių mokyklų tėvų komitetuose ir kitur. 1956 metais Petraičių šeimą papildė duktė Rasa o 1957-tais metais gimė sūnus Kęstutis. Aktyviai dirbo lietuvių parapijos išlaikymo

kiančių. Tai išvydęs, vienas pirmuo nubėgęs papasakojo savo katechetui. Katechetas, pasiėmęs su savimi [kalvinų] bažnyčios bakalaurą Saliamoną, atėina prie akmens, pamato mergaitę ir sako jai: „Mergaitė, ko verki?“ Atsakė [mergaitė]: „Todėl, kad anksčiau šioje žemėje [t. y. šiame sklype] buvo garbinamas mano Sūnus, o dabar [čia] sėja rugius“. Tai pasakiusi pranyko. Išgirdę tuos žodžius, katechetas ir bakalauras tarė: „Tai buvo kažkokia [velnio] pagunda arba šmėkla.“ Vėliau piemenėliai, parginę galvijus namo, pradės pasakoti apie tai savo šeimnininkams. Tarp jų tame kaime atsirado vienas senas valstietis, sulaukęs virš šimto metų ir apakęs nuo senatvės. [Visa] tai išgirdęs, jis taip pasakė: „Ponai kaimynai, sakyskite, ką norite, bet ant akmens pasirodė ne [velnio] pagunda, o toji Mergelė su savo Sūneliu, kurios Sūnaus senovinė katalikų bažnyčia prieš aštuoniasdešimt metų buvo tose žemėse, o mūsų ponai [ja] pražudė.“ Tai išgirdę valstiečiai ėmė vienas su kitu įvairiose vietose [tą dalyką] svarstyti, kol galiausiai žinia pasiekė Žemaičių [vyskupijos] ofcijolą J. M. kunigą Kazakevičių. Jis, pirmiausia sužinojęs, iš kurio kaimo buvo tie valstiečiai, nuvažiavo į Šiluvos valsčių ir, iš jų surinkęs žinias, kaip ir ką regėjo, ėmėsi [t. y. pradėjo ieškoti] [teisimo] knygių – ar nėra [jose] įrašyto fundacijos akto? Knygose negalėjo rasti, kol nepastebėjo, kad du knygos lapai suklijuoti taip nežymiai, kad to nebūtų matyti. Vėliau (padėjus nemaža triūso) lapai buvo skiriami įvairiais būdais, bet viso rašto nebuvo galima išsiskaityti,

reikaluose. Gavo 25 metų darbo žymenį. Išėjęs pensijon su žmona apsigyveno St. Pete Beach miestelyje, netoli jūros, kur taip pat aktyviai dirbo įvairiuose darbuose: dainavo klubo chore, Vyrų vienetė, 15 metų vadovavo šv. Kazimiero misijai, mielai padėdavo kiekvienam junginiui ar asmeniui, ten kur jo naginga ranka galėjo būti reikalinga. Už darbą šv. Kazimiero Misijoje, vietos vyskupo buvo apdovanotas šv. Judodo ordinu. Reikia pripažinti - Pranas Petraitis buvo nuostabi asmenybė, nei vieno neužgaudavo, nei vieno nenuškriausdavo, visiems padėdavo nuoširdžiai, atsidavusiai su patarimais ir šypsena.

Noriu užbaigti dukters Jūratės paskutiniais atsisveikinimo žodžiais: "Mama, Rasa, Kęstutis, Judita, anūkai ir aš dėkojame tau už mūsų gražų, gerą gyvenimą. Turime gražių prisiminimų. Ilsėkis tėveli ir būk laimingas Dievo prieglobstyje."

Mečys Šilkaitis

pastebėjo tik tokius žodžius: „O aš, Morkuvienė Vnučkienė, Maršalkienė ir t. t.... ir tas stambeldžių žemes visiems laikams prijungiu prie savo Šiluvos surinkimo [kalvinų bažnyčios].“ Paėmęs išrašą iš aktų, Kazakevičius, atvykęs į Šiluvą, dar klausė to [aklojo] valstiečio, kurioje vietoje anais laikais stovėjo senoji katalikų bažnyčia. Valstietis atsakė: „Veskite mane ten, kur dabar pasėti rugiai, parodysiu nors apgrai bomis, kur ir kaip užkastas fundacijos aktas.“ O kai nuvedė tą valstietį į vietą, kur ir dabar bažnyčia stovi, akklasis tuoj pat praregėjo ir, dėkodamas Visagaliui Dievui už tokį didelį stebuklą, liepė kasti; ir rasta žemėje užkasta skrynėlė, kurioje buvo fundacijos aktas. Jį gavęs J. M. kun. Kazakevičius padavė ieškinį ir penkioliką metų teisėsis atgavo kleboniją. Jai iki šiol pagal Tribunolo sprendimą ir matavimus virve nėra atiduotos visos žemės, nes, atsiimant žemes, būtų reikėję padalyti ant [katalikų] klebonijos žemės pastatytą mūrinį [kalvinų] bažnyčios dvarą.

Dar pasakojama, kad tuomet, kai Šiluvos bažnyčios byla gerai išsprendė, akmuo, ant kurio buvo regėta Švenčiausioji Mergelė su Viešpačiu Jėzumi ir kuris prieš tai buvo sveikas, perskilo per pusę. Ir tie senieji valstiečiai taip aiškino: kaip tas akmuo perskilo, taip ir [kalvinų] bažnyčia ir jos žemės bus atskirti nuo [katalikų] bažnyčios žemių.

Be to, visiems seniems Šiluvos apylinkėse gyvenantiems žmonėms žinoma, kad Šiluvos girioje buvo rastas (prie pušies) atremtas Švenčiausiosios Mergelės paveikslas; vos tik pate-

DIRVAI AUKOJO

A.A.Jono Buženo prisiminimui

R.Sakienė, Glendale, CA 100

I.Alantienė, Redford, MI 55

B.Veitas, Milton, MA 50

J.Leonikas, St. Pete. Bch, FL 45

J.Raibys, Ventura, CA 30

J.Gudėnas, Euclid, OH 25

R.Vodopalas, Highland Hts, OH... 25

S.Abraitis, Garrettsville, OH 20

A.Žemaitaitis, Santa Monica, CA . 20

E.Sluder, Centennial, CO 10

D.Sulmar, Springfield, PA 10

L.Senuta, Brockton, MA 5

V.Židžiūnas, Bethlehem, PA 5

V.Staskauskas, Rockford, IL 4

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

Jau penktasis iš eilės Lietuvos krepšininčių žygis olimpinio aukso link baigėsi žaidynių pusfinalyje. Lietuviai po atkaklios kovos pusfinalyje 86:91 pralaimėjo pasaulio čempionams ispanams.

kęs į eretikų rankas, jis buvo iš karto sudegintas.

Gavus teismo sprendimą, teko patirti daug sunkumų perimant Šiluvos kleboniją, nes eretikai kėsinosi į pono klebono Kazakevičiaus gyvybę, darė pasalas kelyje, šaudė į jo karietą, tačiau Viešpats Dievas Švenčiausiajai Mergelei užtariant apsaugojo ją nuo žudikiškos mirties. Perėmęs kleboniją, [Kazakevičius] tuojau pat pastatė iš pradžių mažą stoginę [laikiną bažnyčią], nes iš karto nesitikėjo didelio žmonių antplūdžio. Tačiau pamatęs, kad žmonių suplūsta daug, pastatė didesnę stoginę. Kadaisė, kai dar vaikinukas buvau joje per Švč. Mergelės Gimimo šventę, a. a. J. M. kunigas Kazakevičius, sėdėdamas prie stalo, pasakojo, kad vien komunikantų išdalijo dešimt tūkstančių devynis šimtus aštuoniasdešimt.

Tai, ką surašiau, iš dalies girdėjau iš paties J. M. kun. Kazakevičiaus, būdamas Kražių kolegijos studentu, iš dalies – taip pat ir iš kitų kunigų, kurie pamokslaudavo Šiluvoje per Švč. Mergelės šventes. Visa tai tebūna Švenčiausiosios Mergelės, kurios apgynimo šaukiamės, Garbei ir Šlovei. Šlovingoji ir Palaimintoji Mergelė tenenusigrėžia [mūsų] reikaluose, bet nuo visokių pavojų mus teisvaduoja. Amen.

Mikalojus Sviechauskas, kanaaninkas ir Šiluvos prepozitas, 1661 Viešpaties metų lapkričio 20 dieną.

Simonas Posiungevičius (?), Šv. Pranciškaus observantų ordino Tytuvėnų konvento gvardijonas (?).

SPORTAS

LIETUVA - KINIJA

Lietuvos krepšinio rinktinė volu pervaziavo J.Kazlausko treniruojamus Kinijos krepšininkus.

Olimpinio krepšinio turnyro ketvirtfinalyje lietuviai 94:68 (19:17, 22:13, 29:23, 24:15) nušlavė olimpiados šeimininkus Kinijos krepšininkus ir penktosiose olimpinėse žaidynėse iš eilės pateko į stipriausiųjų ketvertuką.

Pusfinalyje Lietuvos krepšininkų laukė pasaulio čempionai ispanai. Dvikova vyko rugpjūčio 22 d.

Lietuvos krepšininkai rungtynių pradžioje susidūrė su energingu Kinijos puolimu - audringai sirgalių palaikomi Kinijos rinktinės krepšininkai pirmajame kėlinyje kurį laiką turėjo trapią persvarą (15:12), tačiau Š.Jasikevičiaus ir R.Šiškauskos tolimi šūviai truktelėjo Lietuvos rinktinę, kuri po dviejų kėlinių jau turėjo dvizenklį pranašumą (41:30).

Lietuviams per pirmąsias 10 minučių pavyko izoliuoti Kinijos rinktinės vedantįjį Y.Mingą, kuris per pirmąjį kėlinį nepelnė nė taško, o įpusė-

Amerikos lietuvaitė Mariel Zagunis laimėjo pirmąjį aukso medalį olimpinėse žaidynėse fechtavimo srityje. AP

jus rungtynėms turėjo jų tik 7.

Antrojoje rungtynių pusėje ritmą jau diktavo lietuviai. Nors Kinijos krepšininkai iš paskutiniųjų plėšėsi dėl kiekvieno kamuolio, jie buvo bejėgiai prieš Lietuvos rinktinės puolimą. Į nokautą šeimininkus pasiuntė R.Kaukėno, L.Kleizos ir Š.Jasikevičiaus tritaškiai, kurie galutinai parklupdė J.Kazlausko treniruojamus kinus.

Nugalėtojus į priekį vedė fantastiškai žaidęs Š.Jasikevičius, pelnęs 23 taškus (2/2

dvit., 5/6 trit.) ir atlikęs 6 rezultatyvius perdavimus.

Svarbiais momentais tritaškus smagstęs R.Šiškauskas ir antroje rungtynių pusėje iššovęs L.Kleiza surinko po 15 taškų, S.Jasaitis - 12.

Kinijos rinktinėje išsiskyrė 19 taškų pelnęs Y.Mingas, tačiau aukštaūgis liūto dalį taškų sumetė nuo baudų metimo linijos - 11. Y.Jianlianas surinko 11 taškų, L.Wei - 10. Rašo *Tautvydas Mikalajūnas* lytas.lt

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA girdima trečiadieniais
10:00-11:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga.
Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis dr. Giedrė Kumpikas,
82-32 Bell Blvd., Hollis Hills, NY 11427. Tel. (718) 776-1687.
Fax: (718) 479-8923. E-mail: amberwings@mac.com

Jeigu planuojate pirkti arba parduoti namą,
prieš priimdami galutinį sprendimą apsilankykite
šiose interneto svetainėse, arba paskambinkit

LINUI MULIOLIUI - 216-387-3204

linas@fixlerrealty.com

www.ClevelandHousingMarket.com
www.LyndhurstOhioHomes.com
www.EuclidHomes.com
www.RichmondHeightsHomes.com
www.MayfieldHomes.net
www.PepperPikeHomes.com
www.SouthEuclidHomes.com
www.BeachwoodOhioHomes.com
www.FixlerRealty.com

Fixler Realty Group, Inc.
Linas Muliolis - Mob. Tel. - 216-387-3204

V. ALEKNA: BRONZA MAN - PRALAIMĖJIMAS

Lietuvos lengvosios atletikos rinktinės vadas po varžybų teigė, kad trečioji vieta jam - pralaimėjimas.

Dukart olimpinis ir dukart pasaulio čempionas Virgilijus Alekna Pekino olimpinį žaidynių vyrų disko metimo varžybose rugpjūčio 19 d. pelnė bronzos medalį.

Virgilijus mano, kad aukščiau pakilti jam nepavyko dėl sušlubavusios metimo technikos. Patyręs disko metikas teigė, kad kaustė ir jaudulys. *LRT*

Labai laukiam

NAUJŲ *DIRVOS* SKAITYTOJŲ

Visi išeivijos lietuviškieji laikraščiai susirūpinę, kad metai iš metų prenumeratorių skaičius mažėja. Vyresnieji pamažu išmiršta, akių ir kitų sunkių ligų kankinami nebegali skaityti, o jaunieji, kad ir labai raginami, nuo lietuviško laikraščio tolsta.

Sunkiau ir sunkiau su naujų, pajėgių bendradarbių telkimu. Sunkiau ir su redaktorinio darbo mokančių suradimu.

Lietuviškieji laikraščiai vien iš prenumeratorės mokesčių išsiversti negali. Skelbimų, kurie išlaiko šio krašto angliškuosius laikraščius, tautybių leidiniai mažiau begauna. *Dirvai* tik nuolatinių skaitytojų siunčiamos aukos padeda galą su galu sudurti ir laukti kas bus kitais metais.

Vilties Draugijos valdyba - *Dirvos* leidėjai visas tas bėdas apsvarsčiusi nutarė, nuo dabar iki 2008 m. lapkričio 1 d. praveisti naujų skaitytojų telkimo vajų.

Nauji skaitytojai, kurie patys užsisakys ar artimieji jiems užsakys, *Dirvą* ir sumokės prenumeratą už pirmus metus II-os klasės paštu JAV siunčiamą *Dirvą* moka tik 40 dol. I-os klasės paštu JAV ir Kanadoje moka 57 dol..

Mieli, ilgamečiai *Dirvos* skaitytojai, rėmėjai ir lietuviškos spaudos mylėtojai, talkinkite mums. Užprenumeruokite *Dirvą* savo artimiesiems ne tik čia, Amerikoje, bet ir Lietuvoje ar kur kitur gyvenantiems oro paštu 95 dol. pirmiems metams.

Taip, bendromis jėgomis, per ilgesnį laiką gal sutelksime kelis šimtus naujų *Dirvos* skaitytojų ir tuo žymiai palengvinsime *Dirvos* tolimesnį leidimą. Padėkite mums tą *Dirvos* stiprinimą atlikti be dejavimų ir verkimo, o su geros pagalbos draugiška talka.

Čia, šio pranešimo pabaigoje, spausdiname atkarpą, kurią lengva iškirpti, užpildyti ir mums atsiųsti.

Dirvos leidėjai

Pavardė ir vardas _____

Nr. ir gatvė _____

Miestas _____

Valstybė _____

Zip _____

Tel. numeris _____

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service

481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts,
Mufflers, lube oil and Filter

+ Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire Hall

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm
Sat.: 8 am to 4 pm

866 E. 260 th St.
Cleveland, Oh. 44119

TAUPA
LITHUANIAN CREDIT UNION

**SAVI PAS SAVUS
KVIEČIAME VISUS Į TAUPĄ**

Telefonas (216) 481-6677; El. paštas TAUPA@AOL.COM
767 EAST 185th Street CLEVELAND, OHIO 44119

DARBO VALANDOS :

Antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį 9:00 v.r. - 4:00 p.p.

Penktadienį 9:00 v.r. - 6:00 p.p.

Šeštadienį 9:00 v.r. - 12:00 p.p.

Sekmadienį 11:00 v.r. - 12:00 p.p.

KIEKVIENA TAUPOMOJI SĄSKAITA IKI \$100,000 YRA APDRAUSTA (NCUA)

JAKUBS AND SON
Laidojimo Įstaiga

**William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt
Barbara Jakubs Schmidt**

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095

Telefonas: (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
teikianti jaukią atmosferą rūdėsio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.